

Posouzení rizik evakuace a zabezpečení přepravy dokumentů z pohledu státních okresních archivů

Aleš Korytář

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav krizového řízení

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

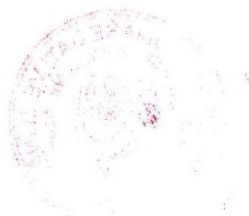
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Aleš KORYTÁŘ**
Osobní číslo: **L08999**
Studijní program: **B 6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Logistika a management**

Téma práce: **Posouzení rizik evakuace a zabezpečení přepravy dokumentů z pohledu státních okresních archivů.**

Zásady pro vypracování:

1. Posouzení možných rizik ohrožujících uložené písemnosti státního archívu
2. Minimalizace rizika ohrožení uložených písemností ve státním archívu
3. Posouzení rizik ohrožujících evakuační přepravu písemností státního archívu
4. Minimalizace rizik ohrožujících evakuační přepravu
5. Zevšeobecnění získaných výsledků

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] BRADÁČOVÁ, I. Požární bezpečnost staveb nevýrobní objekty. Ostrava: SPBI, 2007, ISBN 978-80-7385-023-4

[2] Příručka pro archivaci dokumentů. Dostupné na: <http://www.google.cz/search?q=manipulace+s+p%C3%ADsemnostmi+publikace&hl=sk&ei=tXvmTMi5KMbc4wasgOH4Ag&start=10&sa=N>

[3] ROUDNÝ, R., Linhart, P. Krizový management I. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, 2005, ISBN 80-7194-674-5

[4] SOUŠEK, R. a kol. Doprava v krizových situacích. Pardubice: Institut Jana Pernera, o.p.s., 2008, ISBN 80-86530-46-9

[5] ŠIMÁK, L. Manažment rizik. Žilinská univerzita, 2006. Dostupné na: http://fsi.uniza.sk/kkm/files/publikacie/mn_rizik.pdf

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

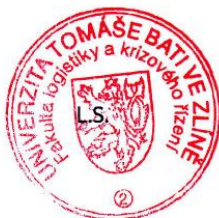
Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Miroslav Tomek, Ph.D.**
Ústav krizového řízení

Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **6. května 2011**

V Uherském Hradišti dne 2. února 2011

Ing. Romana Bartošíková, Ph.D.
pověřená děkanka

Mgr. Danuše Ulčíková
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá posouzením rizik, které hrozí státnímu okresnímu archivu a také samotnou evakuací dokumentů v případě vzniku mimořádné události. Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část se skládá z pěti kapitol. První kapitola se zabývá posouzením místa, úloh a činností archivů. Druhá kapitola se zabývá rizikem jako prvkem ovlivňujícím bezpečnost prostředí. Třetí kapitola se zabývá evakuací jako způsobem ochrany. Čtvrtá kapitola je o využitelnosti přepravních prostředků při evakuaci dokumentů a pátá kapitola o bezpečnosti nevýrobních staveb a archivů. Praktická část se skládá ze dvou kapitol. První se zabývá analýzou současného stavu archivu, druhá kapitola návrhovými změnami v rámci evakuace dokumentů.

Klíčová slova:

Analýza, archiv, dokumenty, evakuace, opatření.

ABSTRACT

This diploma work deals with consideration of risks, which the State District Record office may head, and also with evacuation of documents in case of emergency. The bachelor's diploma work is divided into two parts – the theoretical part and the practical part. The theoretical part consists of five chapters. The first chapter deals with consideration of the location, tasks and function of record offices. The second chapter deals with risks which affect the security of the surroundings. The third chapter deals with evacuation as a way of protection. The fourth chapter is about the possibility of usage of means of transport while evacuating the documents. And the fifth chapter deals with security of non-manufacturing buildings and record offices. The practical part consists of two chapters. The first one deals with analysis of existing state of record office. The second chapter deals with proposed changes in the scope of evacuation of the documents.

Keywords:

Analysis, record office, documents, evacuation, precautions.

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce panu doc. Ing. Miroslavu Tomkovi Ph.D. za jeho trpělivost, cenné rady a připomínky při vedení mé bakalářské práce. Velký dík patří také všem zaměstnancům archivu. V neposlední řadě musím poděkovat mé rodině a přátelům za jejich velkou trpělivost a podporu při celém mém studiu.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v archivu Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval/a samostatně a použitou literaturu jsem citoval/a. V případě publikace výsledků budu uveden/a jako spoluautor/ka;
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti dne 14. 12. 2010

.....
podpis studenta/ky

OBSAH

ÚVOD	7
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 POSOUZENÍ MÍSTA, ÚLOH A ČINNOSTI ARCHIVU	10
1.1 ARCHIVY, JEJICH ČLENĚNÍ A ČINNOST	10
1.2 CHARAKTERISTIKA ARCHIVÁLÍÍ A JEJICH DĚLENÍ DLE DŮLEŽITOSTI	10
1.3 OCHRANA A UKLÁDÁNÍ ARCHIVÁLÍÍ.....	11
1.3.1 Možné způsoby poškození dokumentů	12
1.3.2 Budovy jako další nezbytný prvek při ochraně dokumentů	12
1.3.3 Protipožární opatření v archívech	13
1.4 ČINNOST ARCHIVŮ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ	14
2 RIZIKO JAKO PRVEK OVLIVŇUJÍCÍ BEZPEČNOST PROSTŘEDÍ	15
3 EVAKUACE JAKO ZPŮSOB OCHRANY	17
3.1 ÚNIK JAKO NEDÍLNÁ SOUČÁST EVAKUACE	17
3.2 DRUHY ÚNIKOVÝCH CEST.....	18
3.2.1 Nechráněná úniková cesta.....	18
3.2.2 Chráněné únikové cesty	19
3.3 EVAKUACE VĚCÍ JAKO ZPŮSOB OCHRANY.....	20
4 VYUŽITELNOST PŘEPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ PŘI EVAKUACI DOKUMENTŮ	23
4.1 BEDNY A PŘEPRAVKY	23
4.2 PALETY	23
4.3 ROLTEJNERY	23
4.4 KONTEJNERY	24
5 BEZPEČNOST NEVÝROBNÍCH STAVEB A ARCHIVŮ	25
5.1 POŽÁR JAKO NEJVĚTŠÍ NEBEZPEČÍ ARCHIVŮ	27
5.2 POŽÁRNÍ RIZIKO	27
5.3 POŽÁRNĚ BEZPEČNOSTNÍ ZAŘÍZENÍ	27
5.3.1 Elektrická požární signalizace.....	28
5.3.2 Stabilní hasicí zařízení	29
5.3.3 Zařízení pro odvod kouře a tepla	29
5.3.4 Přenosné hasicí přístroje	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
6 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU ARCHIVU	33
6.1 POSOUZENÍ BUDOVY ARCHIVU A JEHO OKOLÍ	33
6.2 POPIS SOUČASNÉHO STAVU EVAKUACE V ARCHIVU	33
6.3 BEZPEČNOST A OCHRANA OBJEKTU ARCHIVU	35
6.3.1 Přidělování klíčů	36
6.3.2 Vyhodnocení možných rizik archivu	37
6.3.3 Požární řád archivu	38
7 NÁVRHOVÉ ZMĚNY V RÁMCI EVAKUACE DOKUMENTŮ	45

7.1	ÚPRAVA ÚNIKOVÝCH VCHODŮ	47
7.2	NÁVRHOVÉ OPATŘENÍ PŘI EVAKUACI DOKUMENTŮ	48
7.3	PO EVAKUAČNÍ OCHRANA DOKUMENTŮ	49
	ZÁVĚR	51
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	53
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	54
	SEZNAM OBRÁZKŮ	55
	SEZNAM TABULEK.....	56
	SEZNAM PŘÍLOH.....	57

ÚVOD

Chránit naše kulturní a historické památky v jakékoliv podobě je od nepaměti součástí lidské činnosti. Vždy se našli lidé, kteří ochraňovali a uchovávali odkazy z historie. Naproti tomu zde byly i tací, kteří se pokoušeli historii vymazat z paměti, ať už to bylo například ničením či devastací.

Toto téma jsem si vybral z důvodu jisté zvědavosti. Při rozhodování nad výběrem bakalářské práce jsem již předem věděl, že se chci věnovat problematice týkající se krizového řízení. Rozhodoval jsem se mezi různými variantami objektů, ale nakonec u mě zvítězil archiv. A proč to byl vlastně archiv? Z mého pohledu vidím instituci archivu jako velice zajímavý prvek uchovávající naše dějiny. Z historie víme, že se dokumenty, které jsou zde uchovávány, stávaly věcí, která mnohdy rozhodovala o životě či smrti. Tím mám na mysli například 2. světovou válku a v ní prováděnou selekci obyvatel. Tyto věci jsou ale spíše ty, které bychom nejraději z naší historie vymazali. V dnešní době má každý z nás možnost zde přijít a bádát v nejrůznějších oblastech týkajících se lidské činnosti. Koho z nás by například nezajímala historie naší rodiny, odkud přišla, čím se živila apod. Již tedy není problém sestavit si rodokmen svých předků, chce to jen chuť a čas. Na základě nejen již zmíněných věcí je proto důvod, proč dané dokumenty chránit.

Cílem bakalářské práce je posouzení možných rizik, které hrozí dokumentům daného archivu. Na základě stanovených dílčích cílů, kterými jsou posouzení stávajícího zabezpečení, posouzení evakuačních plánů a posouzení možnosti přepravy a uskladnění dokumentů, posuzuji stávající situaci. Na podkladu sesbíraných informací provádím opatření vedoucí k nápravě či návrhu opatření na eliminování stávajících nedostatků. V této práci využívám metody jako je pozorování, analýza, vyhodnocení či implementace.

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí. První část je teoretická a druhá část je praktická. Teoretická část se skládá z pěti kapitol. V první kapitole, která má název „Posouzení místa, úloh a činnosti archivu“, popisuji archiv jako instituci, jeho úkoly a činnosti a možné způsoby poškození, která hrozí dokumentům. Důraz kladu i na popis samotných budov archivu a protipožárních opatření.

Druhá kapitola s názvem “Riziko jako prvek ovlivňující bezpečnost prostředí“ je zaměřena všeobecně na rizika, která mohou ohrozit jak samotné budovy archivů, tak následně také samotné archiválie. Ať už jsou zapříčiněná lidskou činností či přírodou.

Ve třetí kapitole „Evakuace jako způsob ochrany“ popisují evakuaci všeobecně jako jeden ze způsobů ochrany osob a majetku, v mém případě dokumentů.

Čtvrtá kapitola „Přepravní prostředky využitelné při evakuaci dokumentů“ se zabývá vybranými přepravními prostředky, které by bylo možno využít při evakuaci dokumentů.

„Bezpečnost nevýrobních staveb a archivů“ je pátou kapitolou, která se zaměřuje na bezpečnostní prvky v budovách. Jedná se převážně o složky v podobě protipožárního opatření. Tato kapitola uzavírá teoretickou část bakalářské práce.

Praktická část se následně skládá ze dvou kapitol. První kapitola pod názvem „Analýza současného stavu“ popisuje na základě dostupných dokumentů a mnou sesbíraných informací týkajících se archivu jeho stávající současnou situaci. Jedná se o analýzu dokumentů zaměřených na bezpečnost, evakuaci a prostředí archivu. Následně poté přecházím do druhé kapitoly praktické části s názvem „Návrhové změny v rámci evakuace dokumentů“, ve které již řeším samotná opatření vztahující se k bezpečnosti a k ochraně dokumentů.

V bakalářské práci chci tedy ukázat nový pohled na možná rizika, která vyplývají z činnosti této významné instituce, a na základě toho bych chtěl stanovit opatření, která tyto nedostatky eliminují.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POSOUZENÍ MÍSTA, ÚLOH A ČINNOSTI ARCHIVU

Archiv, jako slovo, má několik významů. Označuje se jím samostatná instituce nebo úřad, ve kterém se, mimo jiné, uchovávají a zpřístupňují dokumenty trvalé hodnoty. Dané označení se používá také pro budovu samotnou nebo pro název archivního fondu. Má za úkol shromažďovat písemnosti vyprodukované úřední činností veřejných institucí spadající do oblasti, v níž se nachází. Určené instituce odvádí do archivu po skončení skartační lhůty dokumenty, které byly vybrány za archiválie (např. listiny, úřední knihy, spisy, mapy, plány, účetní materiál apod.). Úkolem archivu je kontrola a dohled nad převzetím těchto dokumentů. „Předávání písemností do archivů je dáno zákonem, který přesně stanoví, které dokumenty budou po skončení skartační lhůty automaticky zde zařazeny a jejichž přesun je ze zákona nevyhnutelný“¹. Získané materiály jsou tříděny a následně ukládány do pořadajících schémat přirozeným vývojem předávající instituce.²

1.1 Archivy, jejich členění a činnost

Státní okresní archivy jsou vnitřními organizačními jednotkami státu, spadající do působnosti oblastních archivů. Výkon státní správy na úseku archivnictví a spisové služby řídí Ministerstvo vnitra (MV) České republiky (ČR).³ Práva, povinnosti a úkoly, jež jednotlivé veřejné archivy plní, závisí od členění archivů.

Veřejné archivy se člení:⁴

- Národní archiv,
- státní oblastní archivy,
- specializované archivy,
- bezpečnostní archivy,
- archivy územních samosprávných celků.

1.2 Charakteristika archiválií a jejich dělení dle důležitosti

Za archiválie se považují dokumenty, které jsou tvořeny jednotlivými původci a mohou být odlišného zaměření v rámci činnosti dané organizace.⁵ „Za archiválie považujeme psané, obrazové a zvukové památky dokumentární povahy, vzniklé ze soustavné organické činnosti

¹ Štouračová, Jiřina: Úvod do archivnictví. Brno, 2002, s. 7.

² Tamtéž.

³ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/archivnictvi/uvodem.html>, staženo 3. 2. 2011.

⁴ Zákon o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů č. 499/2004 Sb. § 42, s. 38.

⁵ Štouračová, Jiřina: Úvod do archivnictví. Brno, 2002, s. 16.

svých původců (úřadů, institucí, podniků, právnických i fyzických osob apod.), které původci již ve svých registraturách nepotřebují, které však byly pro svou společensko-politickou či vědeckou důležitost vybrány a určeny k trvalé úschově“.⁶

Archiválie jsou rozdělovány do dvou kategorií, a to do kategorie I. a II. U kategorie I. je povinnost vytvářet kopie, které následně slouží jako pojistná kopie v případě ztráty, poškození či zničení. Do kategorie II. se zařazují všechny ostatní archiválie, které nebyly zařazeny do kategorie I.⁷

Příklady některých archiválií zařazených do kategorie I.:⁸

- archivní kulturní památky a národní kulturní památky,
- archiválie vzniklé do roku 1526,
- listiny vzniklé v letech 1527 až 1648,
- listiny významného veřejnoprávního a státoprávního charakteru vzniklé po roce 1648,
- berní katastry,
- závažné dokumenty vzniklé z činnosti ústředních orgánů politických stran,
- základní dokumenty geodetické a kartografické.

1.3 Ochrana a ukládání archiválií

Jednou z povinností, které mají archivy na starost, je ochrana dokumentů. Způsob, kterým budeme dané dokumenty chránit, je dán stavem těchto dokumentů. Záleží zde na psací látce, inkoustu či prostředku, kterým byl dokument napsán. „*Ošetření se děje dvěma pracovními postupy – konzervací a restaurací*“.⁹ Jednotlivé práce spojené s konzervací a restaurací dokumentů provádějí v jednotlivých archivech odborně vzdělaní pracovníci ve speciálních konzervátorských dílnách. Při ochraně dokumentů je nejdůležitější zachování všech původních, charakteristických znaků, které dokument nese.¹⁰

Samostatná konzervační práce musí být zdokumentovaná, dílny vedou o práci dokumentaci, protokol. Jedná se o záznam na volném listě nebo na štítku. Většina těchto konzervačních dílen se nachází zejména u státních archivů ústředních, krajských a méně už u městských a státních okresních archivů, vzhledem k vysoké ceně pořízení konzervačního zařízení.

⁶ Štouračová, Jiřina: Úvod do archivnictví. Brno, 2002, s. 16.

⁷ Zákon o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů č. 499/2004 Sb. § 20, s. 18.

⁸ Tamtéž, § 20, příloha č. 3, s. 83.

⁹ Štouračová, Jiřina: Úvod do archivnictví. Brno, 2002, s. 127.

¹⁰ Tamtéž, s. 127.

Ochranná péče se však provádí ve všech archívech, jedná se o povinnost archivů zajistit dostatečnou ochranu a péči o dokumenty.¹¹

1.3.1 Možné způsoby poškození dokumentů

Dokumenty mohou být vystaveny mnohým hrozbám, ve většině případů se dá případnému poškození či znehodnocení předcházet. Důležitou věcí při samotné ochraně dokumentů je si uvědomit možné příčiny a původce daného poškození.

Vnější poškození dokumentů mohou způsobit rostlinní a živočišní škůdci, nadměrná vlhkost nebo naopak přílišná suchost prostředí. Mohou zde působit chemické látky přicházející jak z ovzduší, tak také ze složení samotného dokumentu. Hrozby se vyskytují například v chemickém složení látek v nich obsažených. Mezi hlavní rostlinné škůdce patří plísně, které se vyskytují tam, kde byl např. použit škrob, klíč a relativní vlhkost přesáhla 65 %. Dále je pro dokumenty nebezpečná kyselost prostředí s teplotou nad 25 °C. Nižší teplota archiváliím neškodí. Naopak teplota od 25 °C výše, v kombinaci nepřilíš vysokou vzdušnou vlhkostí dělá archiválii křehkou. Přímé světlo a ultrafialové paprsky patří mezi další negativní jevy nepřispívající k správnému uchovávání dokumentů.¹²

Nemůžeme také opomenout poškození, která mohou být způsobená mimořádnou událostí (MU), jako je např. oheň či přímé zasažení vodou, způsobené vyplavením dokumentů v době povodní. Dalším nebezpečím vyplývajícím pro dokumenty může být krádež nebo úmyslné poškození z řad badatelů či jiných osob majících přístup k dokumentům. Poslední zmíněná poškození jsou snad ty nejhorší, která dokumentům hrozí. Jejich následky jsou ve většině případů nezvratné, nenapravitelné.

1.3.2 Budovy jako další nezbytný prvek při ochraně dokumentů

Základní předpoklad pro správné uchování archiválií je podmíněn samotnou budovou. Budovy archivů jsou stavěny z ohnivzdorného materiálu, jejich výstavba by měla být situována mimo oblast, kde se nacházejí továrny a vodní toky. Do místností, v nichž jsou archiválie uloženy, nesmí proudit přímé světlo, tudíž musí být každá místnost s okny vybavena skly nepropouštějícím ultrafialové paprsky. „*Nosnost stropů musí být co největší – alespoň 650 kg.m⁻², archiválie samy jsou těžkým materiálem, k jehož váze je nutno přičíst i váhu kovových posuvných regálů*“¹³. Místnostmi, kde jsou archiválie uskladňovány, nesmí

¹¹ Štouračová, Jiřina: Úvod do archivnictví. Brno, 2002, s. 127.

¹² Tamtéž.

¹³ Tamtéž, s. 128.

procházet vodovodní, odpadní a ani plynové rozvody, jedná se totiž o potenciální zdroj nebezpečí.¹⁴

Budovy archivů by měly být vybaveny klimatizačním zařízením pro zabezpečení stálé teploty archiválií. Klimatizace, jako prostředek stálé teploty není všude bezpodmínečně nutná. V mnohých případech závisí na druhu budovy a posouzení místních podmínek, ve kterých důležitou úlohu hrají finance, způsoby rekonstrukce starších budov a jejich umístění. Převážně malé okresní archivy byly často vybavovány tzv. jednoduchou klimatizací, kde nebyla vzduchotechnika a nacházely se zde pouze jednoduché řídicí a měřicí přístroje. Jinak řečeno se jedná o automaticky řízené přitápění. V mnoha případech jsou tyto prvky techniky dostačující a zcela vyhovující. Důležitým prvkem je zde větrání a topení, které je založené na přesném měření hodnot prostředí.¹⁵ Teplota by se měla pohybovat v rozmezí 5 až 18 °C, ideální teplotou se uvádí teplota 15 °C, při relativní vlhkosti v rozmezí od 40 % do 65 %, ideální se uvádí 60 %. Teplota a vlhkost je hlídána a zaznamenávána automaticky termografy a hydrografy. Správné uložení archiválií přispívá k další ochraně dokumentů. Před archivací je třeba z dokumentů odstranit kovové kancelářské spony.¹⁶

1.3.3 Protipožární opatření v archívech

Největším nebezpečím dokumentů je oheň. Účinky požáru bývají ve většině případů nezvratné. „*Nenahraditelnost archivních dokumentů vede k prvnímu a nejdůležitějšímu pravidlu, a to, že v archivech nesmí začít hořet*“¹⁷.

Jedním z nejdůležitějších opatření je oddělení depozitářů požární izolací od ostatních provozů. Z minulosti vyplývají zkušenosti, že vznik požáru býval nejčastěji právě v místech, kde se trvale vyskytovali pracovníci. K zabezpečení archiválií před ohněm patří také detektory a hlásiče požáru. Ve velkých archivech se instalují např. směsi na bázi plynu, které fungují na snížení množství kyslíku a následném uhašení případného požáru. Naproti tomuto systému existují i jiné, např. v některých budovách byly nainstalovány automatické hasicí zařízení, která pracují na základě média oxidu uhličitého (CO₂), který je, v případě uvolnění do prostoru, nebezpečný pro osoby, které se v daný moment v budově nachází. Tento systém si také vyžaduje každoroční náklady na kontrolu a údržbu.¹⁸

¹⁴ Štouračová, Jiřina: Úvod do archivnictví. Brno, 2002, s. 128.

¹⁵ Indra, Bořivoj: Výstavba archivních budov v České Republice 1990 - 2003. Praha 2004, s. 51.

¹⁶ Štouračová, Jiřina: Úvod do archivnictví. Brno, s. 128.

¹⁷ Indra, Bořivoj: Výstavba archivních budov v České Republice 1990 - 2003. Praha 2004, s. 54.

¹⁸ Tamtéž, s. 54 - 55.

1.4 Činnost archivů územních samosprávných celků

Státní okresní archivy spadající do působnosti oblastních archivů zajišťují odbornou archivní činnost, plní úkoly v oblasti archivnictví a spisové služby stanovené zákonem o archivnictví a spisové službě, jejich činnosti je:¹⁹

- dohlížet na výkon spisové služby u svého zřizovatele a jím zřízených organizačních složek, příspěvkových organizací a právnických osob,
- umožnit nahlížet do archiválií u něj uložených,
- vést příslušnou evidenci archiválií,
- vyhledávat archiválie pro potřeby správních úřadů a ostatních organizačních složek státu, orgánů územních samosprávných celků, právnických a fyzických osob, pořizovat z nich výpisy, opisy a kopie,
- předkládat příslušnému státnímu oblastnímu archivu ke schválení skartační návrhy,
- pečovat o archiválie vzniklé z činností původců,
- provádět prověrku fyzického stavu archivních kulturních památek a národních kulturních památek, pokud jsou u něj uloženy,
- podílet se na sestavování celostátních tematických soupisů archiválií organizovaných MV,
- provádět konzervaci a restaurování archiválií,
- provádět inventuru archiválií vyhlášenou MV,
- provádět vědecké, výzkumné a vydavatelské činnosti v oblasti archivnictví, pomocných věd historických, dějin správy, regionálních dějin, dějin měst a obcí, historické vlastivědy a příbuzných oborů,
- zřizovat specializovanou knihovnu v rozsahu nezbytném pro plnění stanovených odborných a vědeckých úkolů,
- plnit další odborné archivní úkoly na úseku archivnictví a výkonu spisové služby, určené zřizovatelem.

---

¹⁹ Zákon o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů č. 499/2004 Sb. § 55, s. 49.

2 RIZIKO JAKO PRVEK OVLIVŇUJÍCÍ BEZPEČNOST PROSTŘEDÍ

Riziko je možnost vzniku určité události, která zapříčiní odchýlení od dosažení požadovaného cíle s určitou pravděpodobností. Jedná se o ztrátu stability dějů a procesů probíhajících společenských, technických a technologických, jako i přírodních systémů a následný vznik krizových jevů. Je závislé na změně vnějších i vnitřních podmínek, ve kterých se uskutečňuje a v konkrétním riziku, které nebylo dostatečně snižené, případně eliminované.²⁰

Riziko je tedy významný prvek, který ovlivňuje bezpečnost systémů. Při definování rizika se posuzují dvě věci, a to výskyt nežádoucího důsledku a pravděpodobnost, s jakou může tento důsledek nastat. Riziko je možno eliminovat různými opatřeními před případným vznikem. Riziko nemůže být nikdy eliminováno úplně, nemůže být nulové, ale již samotné uvědomění si něčeho takového, jako je riziko, může snížit jeho případný dopad.²¹

Riziko je tedy míra, kterou může být daný subjekt ohrožen příčinami vzniku MU a jevů. Očekávají se zde škody a ztráty, které byly zapříčiněny změnami ve vnitřních a vnějších podmínkách, prostoru a času. Riziko je vždy spojené s výskytem ohrožení a hrozby, jež jsou objektivně určeny, a následnou schopností subjektivně dané situaci čelit.²²

Uvědomění si možného rizika vzniku MU v daném prostoru a času může být dalším významným krokem k lepší ochraně a zabezpečení dokumentů. Když dokážeme nalézt a popsat aspoň z části rizika, která se vyskytují nebo by se mohla vyskytnout při vzniku mimořádné události, činíme tím další krok k lepší ochraně a zabezpečení dokumentů před případným poškozením, zničením či zcizením.

Na základě klasifikace rizik se dají dělat opatření, která mohou při případném vzniku mimořádné události zabezpečit ochranu tím, že o daném riziku víme a jsme na něj patřičně připraveni.

Při zjišťování rizik posuzujeme především samotný objekt, tady se můžeme zaměřit na konstrukční provedení objektu a jeho zabezpečení před případným vloupáním. Dále se může jednat o správné umístění a uložení dokumentů do vtypovaných prostor, kterými by neměla procházet žádná potrubí apod. Nedílnou součástí je i posouzení okolí objektu, jedná se např. o továrny, které se v blízkosti nacházejí, a které by v případě vzniku MU mohly ohrozit objekt a tím i dokumenty, které jsou zde skladovány. V další řadě rozhodně nemůžeme

²⁰ Šimák, Ladislav: Manažment rizik. Žilina 2006, s. 16.

²¹ Tamtéž, 19 - 20.

²² Tamtéž, s. 29.

zapomenout na přírodní vlivy, které mohou daný objekt ohrozit, jakou jsou např. řeky v blízkosti objektu.

Rizika se vyskytují všude kolem nás, dělíme je podle vzniku původce do dvou skupin:²³

- rizika antropogenní:
  - sociogenní,
  - androgenní,
  - technogenní,
  - kombinované.
- rizika nezávislá na činnosti člověka:
  - tektonické,
  - telurické,
  - topologické,
  - meteorologické.

Antropogenní rizika jsou rizika spjatá s činností člověka, jenž si neustále vytváří optimální podmínky pro život. Díky neadekvátnímu jednání, zaměřenému na svoje pohodlí, si snaží přizpůsobovat přírodní podmínky dle svých představ. Takové chování má pak nemalý dopad na přírodní prostředí nebo je zdrojem rizik, které může prostředí přímo ohrožovat.²⁴

Rizika nezávislá na činnosti člověka bývají spojená s přírodními zákony, v určitých podmínkách, v prostoru a v určitém času, jenž člověk ve většině případů přímo neovlivňuje.²⁵

Na základě popsání všech rizik si může daná organizace sestavit SWOT analýzu. Při SWOT analýze posuzujeme silné a slabé stránky organizace, jedná se především o posuzování samotné organizace a rizik plynoucích zevnitř organizace. Další věci, které se posuzují u SWOT analýzy jsou příležitosti a hrozby. Příležitostmi a hrozbami myslíme faktory působící mimo organizaci, které ale mohou mít na organizaci určitý vliv. Po sesbírání všech informací týkajících se silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb, se může daná organizace dozvědět, kde si myslí, že má své silné a slabé stránky, jaké může mít příležitosti a co ji může ohrozit. Je potřeba říci, že celé rozhodování týkající se SWOT analýzy vychází většinou ze subjektivního rozhodování dané organizace, které nemusí být vždy zrovna přesné.

---

²³ Šimák, Ladislav: Manažment rizik. Žilina 2006, s. 30.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Tamtéž, s. 43.

3 EVAKUACE JAKO ZPŮSOB OCHRANY

Evakuace je prostředek sloužící k ochraně osob ohrožených MU, které je potřeba dostat z místa ohrožení na bezpečné místo. Bývá zapotřebí při vzniku MU, která ohrožuje život, popřípadě zdraví člověka. Potřeba evakuace může vzniknout kdekoliv, kdykoliv a její uskutečnění může být provedeno jakýmkoliv způsobem. S širšího hlediska se jedná o soubor opatření sloužících k usměrňování a řízení výkonných složek, zaměřující se na včasné vystěhování osob, přemístění zvířata případně majetku z ohroženého místa. Vyhláší se vždy tam, kde není možno určitou ochranou zabezpečit život a zdraví osob, zvířat, popřípadě ochranu majetku.²⁶

3.1 Únik jako nedílná součást evakuace

Únik jako jeden ze základních způsobů záchrany člověka z místa ohrožení do místa bezpečí.²⁷ „*Únikem anebo též evakuací osob se míní způsob, kdy osoby samy anebo za pomoci jiných civilních osob opouštějí budovu po předem určených cestách. Záchranou osob je pak způsob, že osoby již samy objekt z nejrůznějších důvodů opustit nemohou a jsou odkázány na pomoc členů záchranných jednotek a jimi užívanou techniku a záchranné prostředky*“.²⁸

Evakuace bývá ovlivněna především psychikou, strachem a panikou, která zde na osoby působí. Působení těchto jevů je podmíněno mnohdy neznalostí objektu, kde se nachází únikové cesty, jaké je zde zabezpečení apod. Proto je velmi důležité správné značení únikových cest. Průběh, jakým se evakuace provede, se odvíjí i od fyzických schopností evakuovaných osob, kde je důležitá duševní vyzrálost a tím vlastně schopnost reagovat rychle na pokyny. Všechny zmíněné faktory ovlivňují dobu trvání evakuace.

Průběh může být ovlivněn i dalšími faktory, jakými jsou různá organizační opatření či školení personálu, který má případnou evakuaci na starost. Nebývá vůbec od věci, když podnik občas provádí fiktivní evakuace, ve kterých si vše nacvičí a pozná slabé stránky, které by mohly být problémem při případné evakuaci, ať už na straně těch, co ji řídí, nebo samotných evakuovaných.²⁹

²⁶ Soušek, Radovan a kol.: Doprava v krizových situacích. Pardubice 2008, s. 94.

²⁷ Folwarczny, Libor – Pokorný, Jiří: Evakuace osob. Ostrava 2006, s. 14.

²⁸ Bradáčová, Isabela: Požární bezpečnost staveb, nevýrobní objekty. Ostrava 2007, s. 131.

²⁹ Tamtéž, s. 131 - 132.

3.2 Druhy únikových cest

Z hlediska ochrany a zdraví životů v případě nuceného opuštění objektu se používají únikové cesty, které bývají řešeny tak, abychom mohli v případě úniku opustit objekt co nejrychleji a co nejbezpečněji. Existují různé druhy únikových cest, které je možno použít k evakuaci. „Pro evakuaci osob, popř. majetku se podle české státní normy (ČSN) používají následující typy únikových cest:³⁰

- nechráněné únikové cesty,
- chráněné únikové cesty, které se dále rozdělují na jednotlivé typy:
  - typu A,
  - typu B,
  - typu C,
- částečně chráněné únikové cesty.

3.2.1 Nechráněná úniková cesta

K použití nechráněných únikových cest v nevýrobních objektech dochází jen zřídkakdy. „Nechráněná úniková cesta – je každý trvale volný komunikační prostor (nemusí být oddělen stavebně ani požárně dělícími konstrukcemi) vedoucí k východu na volné prostranství anebo do chráněné únikové cesty, popř. do oddělené, požárně bezpečné části stavby“.³¹ Čas, ve kterém se lidé pohybují na nechráněných únikových cestách, se pohybuje od 0,75 – 3 minut při možnosti použití jedné únikové cesty. V případech, kdy se vyskytuje více únikových cest, se čas zvyšuje až na 5 minut. V určitých případech je možno nahradit chráněnou únikovou cestu nechráněnou, při této náhradě musí být nechráněná úniková cesta vybavena nouzovým osvětlením.³²

Nechráněná úniková cesta se používá:³³

- k pohybu osob uvnitř požárního úseku až k jeho východům,
- ke spojení nadzemních podlaží,
- ke spojení podzemních podlaží s východem na volné prostranství,
- ke spojení dvou podzemních podlaží,

³⁰ Bradáčová, Isabela: Požární bezpečnost staveb, nevýrobní objekty. Ostrava 2007, s. 135.

³¹ Tamtéž, s. 135 - 136.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž.

- ke spojení prvního podzemního s nadzemním podlažím v případě, že existuje možnost za požáru tuto náhradní únikovou cestu požárně oddělit od ostatních prostorů.

3.2.2 Chráněné únikové cesty

Rozdíl mezi nechráněnou únikovou cestou a chráněnou je v délce ochrany, kterou jednotlivé cesty poskytují. Dále z toho vyplývá, že potřebný čas u chráněné únikové cesty je delší než u nechráněné.³⁴

Doba bezpečného pobytu u jednotlivých chráněných cest:³⁵

- chráněná úniková cesta typu A - čas bezpečného pobytu osob 4 minuty,
- chráněná úniková cesta typu B - čas bezpečného pobytu osob 15 minut,
- chráněná úniková cesta typu C - čas bezpečného pobytu osob 30 minut.

Jednotlivé druhy chráněných únikových cest jsou charakteristické řadou společných znaků. „*Chráněná úniková cesta tvoří vždy samostatný požární úsek ohraničený požárně dělicími konstrukcemi druhu DP1, vstupní požární dveře do chráněné únikové cesty musí být typu EI-C. Dveře typu EW-C lze použít pouze tehdy, vstupuje-li se do chráněné únikové cesty z prostoru bez požárního rizika anebo se prokáže, že osoby nebudou ohroženy tepelným tokem. Někdy se navrhuje dveře zaručující i kouře-těsnost EI-SC anebo EW-SC*“³⁶. Východ je zde vždy směřován na volné prostranství. Nesmí se u nich vyskytovat žádné požární zatížení, výjimkou jsou zde konstrukce oken, dveří a madel, které se nacházejí v prostorách pod dozorem jako např. vrátnice. U chráněných únikových cest musí být dobře provedené odvětrávání a osvětlení. Podle způsobu odvětrávání se pak liší jejich jednotlivé dělení do už předem zmíněných skupin.³⁷

Konstrukční části se dělí podle toho, jestli přispívají k hoření a podle toho, jestli nosné části obsahují hořlavé hmoty do tří skupin:³⁸

- DP1 (zděné, ocelové a železobetonové konstrukce),
- DP2 (dřevěné nosné konstrukce opláštěné),
- DP3 (všechny dřevěné konstrukce neopláštěné).

³⁴ Bradáčová, Isabela: Požární bezpečnost staveb, nevýrobní objekty. Ostrava 2007, s. 136.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Tamtéž, s. 137.

³⁸ Tamtéž, s. 58.

3.3 Evakuace věcí jako způsob ochrany

Účelem evakuace věcí je záchrana cenných materiálních hodnot, zásob, dokumentů, technických zařízení apod. Provádí se ve většině případů až po evakuaci osob, proto je zde důležité dělat opatření, díky nimž předcházíme nebo zabraňujeme škodám, jež by mohly vzniknout. Evakuace věcí, jako i evakuace osob, se zabývá problémem, při kterém zkoumáme rizika ohrožující majetek právnických a fyzických osob. Zjišťují se zde důvody, proč vůbec evakuovat daný majetek, jaká mu hrozí újma, zdroj této újmy, odkud přichází a jakého je charakteru. Strůjcem může být buď člověk, to potom hovoříme o tzv. antropogenních rizicích, a dále se jedná o rizika nezávislé na činnosti člověka, jako jsou např. přírodní katastrofy. Další otázkou je, či je možno včas předvídat zdroj nebezpečí, ve kterém vzniká a jeho průběh. Díky těmto poznatkům je možno stanovit dobu, která bude potřeba na evakuaci. Samozřejmě se jedná jen o hrubé předpoklady, neboť nikdo z nás předem neví, jak se daná krizová situace bude vyvíjet, ale díky zkušenostem z podobných situací je možné vypořádat podobné děje průběhu, které by mohly nastat. Musí se brát v úvahu i možné narušení infrastruktury a dále vznik možných druhotných nebezpečí.³⁹

Obecně, co se týká evakuace, je potřeba stanovit priority daného majetku, který se bude evakuovat přednostně před ostatním. Jak tento majetek dostaneme do bezpečí a jaké prostředky při tom použijeme. Samotná evakuace je závislá od podmínek v jakých bude probíhat. Bývá také ovlivněna druhem evakuovaného majetku, povětrnostními podmínkami, počtem a schopností lidí, kteří se evakuace účastní.⁴⁰

Ve všeobecnosti je možné udělat pořadí majetku, který se bude evakuovat, následující pořadí poté může vypadat takto:⁴¹

- osobní věci,
- nebezpečné látky a předměty,
- hotové výrobky,
- stroje a zařízení, ostatní věci a materiál.

Vždy je na prvním místě nejdříve zabezpečit evakuaci osob, evakuace majetku je ve většině případů až druhořadá. Přestože se vždy snažíme co nejdříve dostat mimo ohrožení osoby, kterým určité riziko hrozí, tak nesmíme zapomínat na to, že zde působí

³⁹ Soušek, Radovan a kol.: Doprava v krizových situacích. Pardubice 2008, s. 111.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž, s. 112.

mnoho věcí, které ovlivňují chování evakuovaných. Například stres a z toho vznikající panika. Jak je známo, každý člověk se jinak chová ve stresových situacích. Záleží samozřejmě i na čase, který je dán pro evakuaci. V případě dostatečného času si sebou evakuovaní berou i určité druhy věcí, které mají pro ně větší či menší hodnotu, ať už z finančního nebo citového hlediska.

Co se týče samotné evakuace, není vždy nutné evakuovat ohrožený majetek, občas stačí jen evakuovat zdroj nebezpečí. Při tom ale nastávají otázky, kde se zdroj vzal a jak se na dané místo dostal. Často bývá řešena i evakuace materiálu, který může být ohrožen vnějšími vlivy, jako jsou voda či oheň, nebo také materiál který ohrožuje životy, zdraví a životní prostředí lidí. Při evakuaci s materiálem můžeme použít buď ruční či mechanizované způsoby, kterými dostaneme materiál do bezpečí z nebezpečné situace, která by mohla nastat. Způsob, který se zde využije, závisí na druhu materiálu, dostupnosti technických prostředků a postupu který si daný druh vyžaduje. To vše v zájmu bezpečnosti a neporušenosti věcí, zdraví a ochrany osob a prostředí.⁴²

Evakuace bývá ovlivněna druhem materiálu, jeho hmotností, tvarem a konzistencí. Také záleží na prostředí, ve kterém je prováděna, kolik se zde nachází poschodí, jaké je zde osvětlení a teplota. „*Za evakuaci materiálu ruční manipulací se považuje každé jeho přenášení jednou nebo více osobami, jeho držení, podpírání, zdvihání, ukládání, tlačení, tahání, nesení, nebo pohyb za účelem jeho záchrany do bezpečného prostoru*“.⁴³ Osoby, které danou evakuaci provádí, musí být dobrého fyzického i duševního zdraví, musí mít vhodné ochranné pomůcky a oděvy nezbytné pro daný druh materiálu. Záchranu majetku ovlivňují komplikace, které mohou nastat, nejčastěji se jedná o:⁴⁴

- větší potřebu sil a prostředků nebo speciálních mechanismů,
- zvýšené nebezpečí úrazu při evakuaci těžkých nebo nebezpečných věcí,
- chybějící evakuační plány,
- nepřítomnost majitelů, uživatelů nebo správců,
- vykonávání práce pod časovým tlakem,
- nebezpečí odcizení evakuovaného majetku,
- zablokování evakuačních cest,
- nutnost přizpůsobení evakuační cesty,

⁴² Soušek, Radovan a kol.: Doprava v krizových situacích. Pardubice 2008, s. 112.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Tamtéž, s. 113.

- havárie evakuačního zařízení,
- nedostatek vhodných úložných prostorů na evakuovaný materiál apod.

Prováděnou evakuaci můžeme provádět dle možností několika způsoby. Na samotném místě, kdy pouze přestěhujeme majetek z jedné části budovy (objektu) do další části, např. u povodní do vyšších pater. Dále se může jednat o vynesení majetku z objektu před objekt, do dostatečné vzdálenosti v samé nebo případně i jiné lokalitě, a poté může následovat odvoz na bezpečné místo.

Evakuaci vykonávají buď pracovníci dané organizace, jejichž podnik byl zasažen určitou MU, nebo příslušníci hasičského záchranného sboru (HZS), popřípadě dobrovolníci. Pro správné provedení evakuace majetku je za potřebí, aby každá organizace měla vytipovaná pořadí evakuovaných věcí, množství, které se ochrání, je závislé od času a druhu situace. Organizace by měla mít vytipované prostory pro možné uložení majetku za nepříznivých okolností. Měla by zpracovat metodický postup záchrany vytipovaných věcí, zabezpečit osoby, mechanizační pomůcky, vozidla a různá ochranná zařízení. Důležité je také provádět školení a cvičení osob, které mají danou evakuaci v případě vzniku na starost. Často bývá potřeba zabezpečovat vynesení majetku před případným zcizením.⁴⁵

Mimo ochranné pracovní pomůcky je třeba zajistit:⁴⁶

- vhodný obalový materiál a uložení evakuovaných věcí,
- vhodné technické prostředky na demontáž, které pomáhají k bezpečnému uchopení manipulovaných věcí při jejich zdvihání, přenášení a ukládání, z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví, vylučují přítomnost rukou pracovníků v prostoru bezprostředního ohrožení, umožňují soustředit sílu pracovníků na vlastní manipulaci.

Evakuovaný majetek v jeho dočasném místě úschovy je třeba chránit před nesprávnou manipulací, kterou mohou provádět nepovolené osoby a také před už zmíněným zcizením.⁴⁷

---

⁴⁵ Soušek, Radovan a kol.: Doprava v krizových situacích. Pardubice 2008, s. 113.

⁴⁶ Tamtéž, s. 113 - 114.

⁴⁷ Tamtéž, s. 114.

4 VYUŽITELNOST PŘEPRAVNÍCH PROSTŘEDKŮ PŘI EVAKUACI DOKUMENTŮ

Přepravené prostředky slouží k ulehčení a zefektivnění práce při přepravě, jak při nakládání, tak vykládání materiálu (zboží, věci). Výhodou těchto přepravních prostředků je, že chrání materiál. Díky tomu se snižuje riziko poškození, ztráty či zničení.⁴⁸ Mezi přepravní prostředky patří bedny a přepravky, palety, roltejnery, kontejnery apod.⁴⁹

4.1 Bedny a přepravky

Bedny a přepravky se nejčastěji používají vyrobené z plastu a hliníku, díky svým vlastnostem, kterými jsou lehkost a pevnost. Díky svým vlastnostem, jsou vhodné pro použití při evakuaci dokumentů. Využívají se k ruční manipulaci, proto jsou také vybaveny úchyty nebo držadly. Přepravují se pomocí různých vozíků, které mohou být ruční či automatizované.⁵⁰

4.2 Palety

Palety mají široké využití. Používají se při manipulaci s materiálem při skladování a samotné přepravě. Výhodou jejich využití při evakuaci je, že se dá na ně naskládat poměrně velké množství beden či přepravek. Jsou uzpůsobeny k manipulaci nízkozdvíhových a vysokozdvíhových vozíků, díky vhodnému konstrukčnímu řešení pro vidlicový způsob. Podle způsobu jejich konstrukce se dělí na prosté, sloupkové, ohradové, skříňové a speciální. Pro bezpečnou manipulaci materiálu na paletách se používá smršťovací fólie nebo vázací pásy.⁵¹

4.3 Roltejnery

Roltejnery jsou vlastně palety vybavené čtyřkolovým podvozkem pro snadnější manipulaci. Dle jednotlivých druhů konstrukce se dělí na mřížkové, drátěné, plnostěnné nebo speciální. Největší výhodou roltejneru při evakuaci je, že se s ním dá pohybovat bez použití dalších vozíků. Jsou určeny pro ruční způsob manipulace, ale je zde možnost využití i dalších prostředků jako je mechanizace a automatizace, včetně použití nízkozdvíhových a vysokozdvíhových vozíků.⁵²

⁴⁸ Ližbetin, Ján: Dopravné a přepravné prostředky. Žilina 2007, s. 10.

⁴⁹ Čujan, Zdeněk - Málek, Zdeněk: Výrobní a obchodní logistika. Zlín 2008, s. 149.

⁵⁰ Tamtéž, s. 149 - 150.

⁵¹ Tamtéž, s. 149 - 151.

⁵² Tamtéž, s. 152.

4.4 Kontejnery

Kontejnery jsou přepravní prostředky, jež jsou typizované a tvořené trvanlivou nádobou. Existují různá provedení, díky kterým se v nich mohou přepravovat různé druhy materiálu ať v pevném, kapalném nebo sypkém stavu. Jejich nespornou výhodou je že mohou být na určitou dobu využity i jako skladovací prostory. Díky této vlastnosti mohou být využity i při evakuaci majetku, jako prozatímní možnost uskladnění evakuovaného majetku. Chrání přepravovaný materiál jak před povětrnostními vlivy, tak před možným poškozením či zcizením.⁵³ Používají se různé druhy, vždy závisí na účelu použití. Jako např. univerzální, jež jsou uzavřené, s pevnými stěnami, s pevnou podlahou i střechou. Bývají opatřeny alespoň jedněmi dveřmi v čelní části, slouží k přepravě nejrůznějších druhů materiálu. Dále jsou to speciální kontejnery určené pro specifické druhy materiálu, mohou být chladírenské, vyhřívané, s klimatizací apod.⁵⁴

---

⁵³ Čujan, Zdeněk - Málek, Zdeněk: Výrobní a obchodní logistika. Zlín 2008, s. 152.

²⁶ Ližbetin, Ján: Dopravné a prepravné prostredky. Žilina 2007, s. 133.

5 BEZPEČNOST NEVÝROBNÍCH STAVEB A ARCHIVŮ

Používání tradičních materiálů, jako je kámen nebo cihla, bylo v minulosti dostatečným ochranným prvkem před dalším šířením požáru uvnitř budov. V nynější době se stále více vrací k problematice šíření požáru uvnitř staveb, za účelem co největší ochrany osob a co nejmenších materiálních škodách na majetku. Důvodem, proč se tak děje, je stále více požárů se ztrátami na lidských životech, a velké materiální škody na majetku a budovách v dnešních výstavbách. Důležitá je požární bezpečnost. Toho se týká „*Směrnice rady 89/106/EEC o sbližování zákonů a dalších právních a správních předpisů členských států týkajících se výrobků a staveb*“.⁵⁵

Jedná se o normu z roku 1991, která určuje základní požadavky na stavby a výrobky států evropského společenství, kterými jsou.⁵⁶

- mechanická odolnost a stabilita,
- požární bezpečnost,
- zdravotní a ekologická bezpečnost,
- uživatelská bezpečnost,
- ochrana proti hluku,
- úspora energie a ochrana tepla.

V ČR se všechny požadavky týkající se stavebních výrobků a staveb nachází ve stavebním zákoně §156 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb. Dále se jedná o vyhlášky MV (ČR) vztahující se k požární ochraně, zákon č. 133/1985 Sb. a navazující vyhláška č. 246/2001 Sb. týkající se požární prevence. Ministerstvo vnitra má povinnost vydávat předpisy týkající se požární ochrany, návrhu, výstavby a užívání staveb a to vše za účelem.⁵⁷

- omezení rozvoje a šíření ohně a kouře ve stavbě,
- omezení šíření požáru na sousední stavby,
- zajištění evakuace osob a zvířat v případě ohrožení stavby požárem nebo při požáru,
- umožnění účinného a bezpečného zásahu jednotek požární ochrany.

Jsou dány určité přehledy opatření na stavbu, které je třeba pro požární bezpečnost provést. Jako jsou bezpečná evakuace osob, zvířat a majetku z objektu. Podmínkou jsou dobře

⁵⁵ Bradáčová, Isabela: Požární bezpečnost staveb nevýrobní objekty, Ostrava 2007, s. 25.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Tamtéž.

vyznačené únikové cesty. Zastavení dalšího šíření požáru uvnitř objektu se provádí rozdělením objektu na menší požární celky nebo za použití požárních a ochranných zařízení. Předcházení rizika přenesení požáru na sousední stavby, z toho vyplývající dostatečná vzdálenost mezi objekty. Umožnění zásahu požárních jednotek, požadavky směřující převážně k tomu, aby byly k dispozici přístupové cesty a zajištěna voda pro hašení.⁵⁸

Požární bezpečnost se dělí na pasivní a aktivní. Pasivní jde především o správné použití materiálů a správnou konstrukci stavby. Aktivní bezpečnost jsou požárně technická bezpečnostní zařízení.⁵⁹

U pasivního záleží na druhu a umístění staveb a jejich provedení. Kde pasivní bezpečnost zaručuje:⁶⁰

- stabilitu objektu,
- bezpečné únikové cesty,
- dělení na požární úseky,
- omezení šíření požáru na sousední objekty,
- podmínky pro účinný protipožární zásah.

Aktivní bezpečnost pak svou funkcí zaručuje:⁶¹

- vyhlášení poplachu,
- ovládání dalších zařízení pomocí elektrické požární signalizace,
- rychlá přivolání zasahujících jednotek,
- samočinné hašení bez účasti lidského činitele,
- odvedení kouře a tepla
- lepší podmínky pro evakuaci,
- snížení rozsahu škod.

Celkově lze říci, že u požární bezpečnosti staveb závisí na užití aktivních i pasivních prvků požární ochrany, díky kterým omezujeme ve stavbách riziko vzniku a šíření požáru a tím chráníme zdraví osob, zvířat a ztráty na majetku.⁶²

---

⁵⁸ Bradáčová, Isabela: Požární bezpečnost staveb nevýrobní objekty, Ostrava 2007, s. 25 - 26.

⁵⁹ Tamtéž, s. 26.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Tamtéž, s. 27.

5.1 Požár jako největší nebezpečí archivů

Při požáru na osoby působí vysoké teploty, plameny ale také zplodiny, které vznikají při hoření ať už toxickými či netoxickými látkami. „*Hoření při požáru je nekontrolovatelná reakce hořlavého materiálu s kyslíkem spojená s uvolňováním velkého množství tepla a za určitých podmínek i světla*“.⁶³ Vznikající zplodiny z hoření jsou závislé od druhu hořlavého materiálu nacházejícího se v místech hoření. Složení se odvíjí od materiálu, teploty, množství kyslíku a rychlosti, při které je spalován. Obsah zplodin, které jsou nebezpečné na ztrátu vědomí, způsobují do 5 minut smrt. Při snižování obsahu kyslíku v ovzduší se snižuje schopnost reálného uvažování, při kterém často vzniká panika.⁶⁴

5.2 Požární riziko

Z teoretického hlediska můžeme posuzovat intenzitu hoření požáru, která se odvíjí od druhu hořlavých látek nacházejících se v objektu. Podmínkami, jež podporují hoření, to se týká přístupu vzduchu do objektu. Riziko posuzovaných hrozeb lze snížit užitím bezpečnostního požárního opatření a zařízení.

Důležitou roli hraje i čas, jedná se o čas zpozorování a ohlášení požáru, k tomu se využívají elektrické požární signalizace. Využívají se stabilní požární zařízení, které snižuje účinky tepla, kouře a zplodin hoření na osoby s tím související zařízení na odvod kouře a tepla. A v neposledním případě musíme také brát v úvahu rychlost příjezdu HZS. „*Požární riziko jako míra rozsahu případného požáru se stanovuje zvlášť pro každý požární úsek*“.⁶⁵

5.3 Požárně bezpečnostní zařízení

Modelování požárů vychází z vyhodnocování pravděpodobnosti vzniku požáru, patří k základním předpokladům určení návrhu určujícího pasivní i aktivní zajištění budov s použitím technologického zařízení. Na základě návrhových požárů jsou členěny požární úseky, dále se vymezují požární, popř. ekonomická rizika zavedení požárních bezpečnostních zařízení a opatření. Četnost aktivního požárního zabezpečení souvisí s bezpečností osob a ochranou majetku.

⁶³ Bradáčová, Isabela: Požární bezpečnost staveb, nevýrobní objekty. Ostrava 2007, s. 130.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Tamtéž, s. 46.

„Podle vyhlášky MV (ČR) č. 246/2001 Sb., o požární prevenci, se požárně bezpečnostní zařízení dělí na:“⁶⁶

- vyhrazené druhy požárně bezpečnostních zařízení:
  - elektrická požární signalizace,
  - zařízení dálkového přenosu,
  - zařízení pro detekci hořlavých plynů a par,
  - stabilní a polo-stabilní hasicí zařízení,
  - automatické proti-výbuchové zařízení,
  - zařízení pro odvod kouře a tepla,
  - požární klapky.
- statní druhy požárně bezpečnostních zařízení:
  - autonomní požární signalizace,
  - ruční požárně poplachová zařízení,
  - samočinné hasicí systémy,
  - zařízení přirozeného odvětrání,
  - zařízení přetlakové ventilace,
  - kouřové klapky,
  - zařízení pro zásobování požární vodou,
  - zařízení pro únik osob při požáru,
  - zařízení pro omezení šíření požáru,
  - náhradní zdroje a prostředky určené k zajištění provozuschopnosti požárně bezpečnostních zařízení.

5.3.1 Elektrická požární signalizace

Elektrická požární signalizace bývá často základním prvkem, který umožňuje vyhledání vzniku požáru. Používají se samočinné hlásiče s doplněnými tlačítkovými hlásiči. Výhodným doplněním je kamerový systém, díky kterému můžeme posuzovat rozsah požáru v objektu, zvláště v prostorných budovách. Vše ostatní lze považovat za doplňky použitelné ve specifických podmínkách. Díky těmto systémům se dostanou potřebné informace ke správnému příjemci, jako jsou hasiči či jiné složky. Mohou se jimi ovládat samo-hasicí zařízení. Působí jako alarm, který upozorňuje osoby na požár jak v budovách, tak v přilehlém okolí a tím zkracuje dobu evakuace. Mohou být na něj napojené další technická zařízení jako

---

⁶⁶ Bradáčová, Isabela: Požární bezpečnost staveb, nevýrobní objekty. Ostrava 2007, s. 193 - 194.

je topení či vzduchotechnika a v případě detekce požáru se tyto zařízení automaticky vypínají či odstaví z provozu. „Rozmístění hlásičů, výběr druhu hlásičů a další náležitosti stanovuje např. ČSN 730875 nebo technické předpisy CEN/TS 54-14“.⁶⁷

5.3.2 Stabilní hasicí zařízení

Stabilní hasicí zařízení je využíváno především ve výrobních a skladových objektech, ale nachází své použití i v objektech občanské výstavby. Je konstruováno k tomu, aby identifikovalo prostor a následně jej začalo hasit v bezprostředním začátku vzniku požáru. V této počáteční fázi nemá ještě požár takovou intenzitu a škody bývají minimální. Účinnost systému lze najít v rychlosti, s jakou koná. Systém je zabudován přímo v místech, kde má chránit a jeho spuštění je automatické bez zásahu člověka, je zde ale i možnost ručního ovládání.⁶⁸

Stabilní hasicí zařízení:⁶⁹

- zajišťuje lokalizaci anebo likvidaci požáru v 1. fázi jeho vzniku,
- nahrazuje prvotní zásah prováděný obvykle uživateli objektu – chrání osoby,
- usnadňuje zásah jednotkám požární ochrany,
- snižuje možný rozsah škod,
- snižuje tepelné namáhání stavebních konstrukcí,
- může umožnit detekci vznikajícího požáru a zajistit přenos informace o jeho vzniku a zahájení činnosti stabilního hasicího zařízení (SHZ) na předem určené místo.

5.3.3 Zařízení pro odvod kouře a tepla

Z požárních statistik vyplývají smutná čísla díky úmrtím nebo poškozením zdraví, kouřem či zplodinami z hoření. Zařízení pro odvod kouře a tepla patří mezi nejmladší protipožární zabezpečovací systémy objektů.⁷⁰

Zařízení pro odvod kouře a tepla má především za úkol následující činnost:⁷¹

- v prostoru zasaženém požárem udržuje nezakouřenou vrstvu vzduchu a tím umožňuje rychlejší a bezpečnější evakuaci osob,

⁶⁷ Bradáčová, Isabela: Požární bezpečnost staveb, nevýrobní objekty. Ostrava 2007, s. 194 - 195.

⁶⁸ Tamtéž, s. 196 - 197.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Tamtéž, s. 197.

⁷¹ Tamtéž.

- jednotkám požární ochrany usnadňuje orientaci v ohněm zasaženém prostoru a umožňuje efektivnější vedení požárního zásahu,
- omezuje rozsah zakouření a tím minimalizuje škody vzniklé kouřem, zplodinami hořením a teplem na zařízení budov, popř. i na uskladněném zboží a materiálech,
- odvádí teplo z hořícího prostoru, tímto způsobem snižuje tepelné namáhání konstrukcí a přispívá k prodloužení jejich požární odolnosti.

Správná funkce požárně bezpečnostních zařízení je dána vzájemnou funkčností navzájem propojených systémů. Záleží zde na technické stránce, podmínkách zásahu požárních jednotek a návaznosti pasivních řešení objektu, především způsobu umístění a řešení únikových cest.⁷²

5.3.4 Přenosné hasicí přístroje

Používají se při prvotním zásahu v co nejkratší době od vzniku požáru. Jejich účinnost je podmíněna časem, při použití na samém vzniku požáru bývají velmi účinné. Dělí se podle druhu hasiv, kterými jsou naplněná. Mohou být vodní, pěnové, práškové, CO₂ nebo halonové. Jednotlivé hasicí přístroje se vybírají podle druhu hořlavých látek nacházejících se v objektu. Podle druhu hořlavých látek se rozlišují jednotlivé třídy požáru.⁷³ Schopnost různých hasicích přístrojů hasit jednotlivé typy hořlavých látek jsou uvedené v tabulce číslo 1.

Tabulka 1 Schopnost různých hasicích přístrojů

Druh látky	Vodní	Pěnové	Sněhové	Práškové	Plynové
Benzín, nafta, olej	nevhodné	výborně	dobře	výborně	dobře
Elektrický rozvaděč	nesmí	nesmí	výborně	výborně	dobře
Knihy, archivy	dobře	dobře	omezeně	dobře	nevhodné
Hoblíny, piliny	výborně	výborně	nevhodné	nevhodné	nevhodné
Počítače, video, televizor	nesmí	nesmí	dobře	nevhodné	dobře

[Zdroj:74]

Jednotlivé třídy dělení požárů jsou uvedeny v tabulce číslo 2.

⁷² Bradáčová, Isabela: Požární bezpečnost staveb, nevýrobní objekty. Ostrava 2007, s. 197.

⁷³ Tamtéž, s. 216.

⁷⁴ <http://www.hzscr.cz/clanek/prenosne-hasici-pristroje-do-domacnosti-patri-poridit-si-je-se-vyplati.aspx>, staženo 3. 2. 2011.

Tabulka 2 Třídy požáru

Třída	Typy hořlavých látek
A	požáry pevných látek (např. dřevo, uhlí, textil, papír, sláma, seno, plasty), jejich hoření je zpravidla doprovázeno žhnutím, pro tuto třídu požáru jsou vhodné hasicí přístroje vodní a pěnové
B	požáry kapalin nebo látek, které přecházejí do kapalného skupenství (např. barvy a laky, benzin, nafta, dehet, oleje, ředidla, aceton, vosky, asfalt, pryskyřice, mazadla), pro tuto třídu požáru jsou vhodné hasicí přístroje pěnové, práškové a halonové
C	požáry plynů (např. zemní plyn, propan-butan, vodík, svítiplyn, acetylen, metan), pro tuto třídu požáru jsou vhodné hasicí přístroje práškové nebo plynové hasicí přístroje s náplní CO ₂
D	požáry lehkých alkalických kovů (např. hořčík a jeho slitiny s hliníkem), při hoření těchto kovů dochází k vývinu obrovských teplot, hašení takovýchto požárů vyžaduje použití speciálních suchých hasiv nebo speciálně upravených prášků
F	požáry rostlinných nebo živočišných olejů a tuků používaných v kuchyňských spotřebičích, na tento typ požárů lze použít speciální hasicí přístroje.

[Zdroj:75]

Důležitým prvkem je i samotné umístění hasicích přístrojů, které umožňuje snadné a rychlé použití. Měly by být umístěny na dobře viditelném a snadno přístupném místě. V určitých případech se mohou umístit do skrytých prostorů, za této podmínky však musí být dobře označeny požárními značkami pro snadné a rychlé nalezení a následné použití. Jejich umístění bývá nejčastěji v místech předpokládaného požáru, nebo jeho v blízkosti.⁷⁶

⁷⁵ <http://www.hzscr.cz/clanek/prenosne-hasici-pristroje-do-domacnosti-patri-poridit-si-je-se-vyplati.aspx>, staženo 3. 2. 2011.

⁷⁶ Bradáčová, Isabela: Požární bezpečnost staveb, nevýrobní objekty, Ostrava 2007, s. 219.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU ARCHIVU

Na žádost ředitele archivu a po domluvě se svým vedoucím práce nebudu ve své práci uvádět žádnou konkrétní budovu archivu, či jména lidí. Vše z důvodu ochrany a bezpečnosti dané archivní budovy. Podklady, ze kterých bude má práce vycházet, jsou založeny na sesbíraných datech z jednoho konkrétního archivu. Co se týká případného popisu či plánů budov, tak bude vše jen ve fiktivní podobě na základě reálného podkladu.

6.1 Posouzení budovy archivu a jeho okolí

Archiv se nachází v blízkosti města poblíž řeky. Kolem archivu se nacházejí další budovy patřící městu, které jsou využívány jako skladovací prostory. Objekt je chráněn oplocením ve výšce kolem 3 m. Budova archivu disponuje těmito prostory:

- vstupní halou,
- přednáškovým sálem,
- pracovny,
- depozitáři.

Depozitáře se nacházejí ve všech nadzemních podlažích. Co se týká vstupu do objektu, má archiv určen jeden hlavní vchod směřující ven z ulice, ve výjimečných případech je možno použít další vstup přes nákladovou rampu. Vstup přes rampu je určen pouze k provozním účelům archivu a také jako nouzový východ při MU. Vjezd do prostor archivu je možný pouze na povolení ředitele archivu.

Hlavní uzávěr vody se nachází v suterénu pod schodištěm, hlavní vypínač elektřiny je umístěn v rozvaděči v přízemí v blízkosti vstupu na rampu. Hydranty jsou umístěny v přízemí ve vstupní hale a v blízkosti schodiště. Celý objekt je chráněn elektronickou požární signalizací a elektronickým zabezpečovacím systémem, signály z těchto zařízení jsou vedeny do sídla bezpečnostní agentury.

6.2 Popis současného stavu evakuace v archivu

Okresních archiv má vypracován požární evakuační plán na základě příslušného zákona o požární ochraně § 15 zákon české národní rady (ČNR) číslo 133/1985 Sb., a § 33 vyhlášky MV číslo 246/2001 Sb., o podmínkách požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru.

Při vzniku požáru v okresním archivu jsou předem stanovená pravidla postupu evakuace, na jeho základě by se měla přednostně zabezpečit evakuace zaměstnanců a osob nacházejících se v budovách a dále se jedná o předem stanovené dokumenty, jež jsou při evakuaci upřednostňovány před ostatními.

Řízení evakuace má na starosti ředitel archivu, který danou funkci vykonává z bezpečného místa nacházejícího se v přízemí u hlavního východu. V případě jeho nepřítomnosti má tento úkol na starosti osoba, která jej zastupuje. Evakuace osob nacházejících se v nadzemním podlaží proběhne po předem stanovených chráněných únikových cestách. Chráněné únikové cesty jsou poté směřovány k hlavnímu východu nebo také k vedlejšímu východu, více na grafickém znázornění únikových cest v příloze. Hlavním východem se dostaneme před budovu na parkoviště, v případě použití vedlejšího východu se dostaneme na nádvoří nacházející se za budovou. Při evakuaci je předem stanovené místo, kde by se měly evakuované osoby soustředit. Kontrolu počtu osob, kterými jsou zaměstnanci, popřípadě návštěvy provede osoba pověřená řízením evakuace. Kontrola počtu návštěv se provádí na základě návštěvní knihy. V případě potřeby poskytnutí první pomoci je předem určená osoba, která ji poskytne, jedná se o vyškoleného zaměstnance archivu.

Evakuaci upřednostněných dokumentů mají na starosti určené zaměstnanci, jedná se o dva zaměstnance archivu. Evakuaci provádí s využitím ručních vozíků. Při evakuaci prováděné z nadzemního podlaží, dovolí-li to situace je možno použít výtah. V ostatních případech se používá schodiště směřující do přízemí, odtud se poté využije vedlejší východ směřující ven z budovy. Jedná-li se o evakuaci z přízemí, je možno využít jak hlavní vchod směřující ven z budovy tak také vedlejší východ směřující na nádvoří. To samé platí o evakuaci z podzemních prostor.

Evakuované dokumenty a ostatní zařízení se odnáší na jedno místo, které je předem určeno. Záleží na osobě zodpovědné za vedení evakuace, kde dané místo určí, každopádně se musí nacházet v dostatečné vzdálenosti od budovy. Osoba odpovědná za řízení evakuace má na starosti mimo jiné prvotní ochranu vynesných dokumentů.

Evakuační plán je uložen u ředitele archivu, takže v případě potřeby je volně přístupný ostatním zaměstnancům.

6.3 Bezpečnost a ochrana objektu archivu

Bezpečností ochrana je zajišťována fyzickou ostrahou, režimovými opatřeními a technickými prostředky. Fyzická ostraha archivu je zajištěna pouze v pracovní době proškolenými zaměstnanci archivu. Mimo pracovní dobu kontroluje neporušenost oken, vchodů a pláště budovy hlídací agentura.

Vstup do archivu v pracovní době je v pondělí a ve středu od 6.00 do 18.00, a v ostatní pracovní dny od 6.00 do 15.30 povolen:

- pracovníkům archivu,
- pověřeným pracovníkům Moravského zemského archivu Brno v případě povinnosti plnění pracovních úkolů,
- pracovníkům dodavatelských organizací zajišťující servisní služby (tyto osoby mohou být vpuštěny do objektu jen za doprovodu pověřených pracovníků archivu, kteří odpovídají za jejich pohyb v budově).

Vstup do archivu mimo pracovní dobu je povolen vedoucímu a správci objektu. Pracovníci archivu, kteří vstupují do archivu, mimo pracovní dobu musí dát předem vědět vedoucímu objektu.

Dokumenty první kategorie se nacházejí ve všech nadzemních podlažích, jedná se o zabezpečenou oblast, kde je veškerý vstup a výstup kontrolován. Vstup nepovoleným osobám je možný pouze za doprovodu zaměstnance archivu a předem určených podmínek. Studovna archivu je opatřena kamerovým systémem se záznamovým zařízením, záznam je sledován v kanceláři podatelny. Fotografování v objektu archivu a přilehlých prostorech je bez předchozího souhlasu ředitele archivu zakázáno, veřejné prostory se do zabezpečené oblasti nezařazují, jedná se o vstupní prostory, přednáškový sál a pracoviště správy objektu.

Hlavní vstup do archivu z ulice je chráněn branou, všechna okna v přízemí jsou chráněna mřížemi. Chráněné zóny jsou opatřeny uzamykatelnými dveřmi, klíče od nich jsou uloženy na předem určeném místě. Také jsou všechny chráněné zóny zabezpečeny elektronickou požární a zabezpečovací signalizací, jejíž kontrolu má na starosti hlídací agentura. Vstup přes nákladní rampu je trvale uzavřen a využívá se jen při přebírání většího množství dokumentů, nebo obalového materiálu. Popřípadě se jím umožňuje vstup servisních pracovníků s potřebným vybavením a materiálem. Pracovník archivu, který vchod přes rampu umožní, odpovídá za jeho ostrahu až do uzavření a také za samotné uzavření je rovněž zodpovědný. Únikové východy jsou trvale uzavřeny a nejsou běžně užívány, jejich otevření je pouze

za účelem kontroly a ověření jejich technického stavu. Při jejich otevření za účelem kontroly musí být předem informovaný vedoucí objektu. Všechny jmenované vstupy se nesmějí využívat jinak než ke stanoveným účelům.

Povinnosti pracovníků při odchodu z pracoviště jsou stanoveny následovně:

- plní povinnosti, které mu byly určeny správcem nebo ředitelem objektu,
- udržuje pořádek, čistotu a volný přístup ke všem hlavním uzávěrům a hasební technice,
- udržuje volně průchozí únikové cesty,
- při odchodu z pracoviště po skončení pracovní doby je povinen vypnout elektrické spotřebiče, uzavřít vodu, zkontrolovat okna, jestli jsou uzavřena a uzamknout dveře.

Funkci vedoucího bezpečnosti ochrany archivu má ředitel archivu. Z hlediska této funkce mu vyplývají určité povinnosti, jedná se především o seznámení zaměstnanců s vypracovanou dokumentací, kterou se zde myslí např. havarijní plán, požární poplachové směrnice a jiné dokumenty spojené s bezpečnostní ochranou. Dále má na starosti provádět namátkové kontroly, které slouží k zjištění, zda se dodržují předepsané normy týkající se bezpečnosti v archivu. Povinností ředitele je zmíněné dokumenty obnovovat, dle potřeby doplňovat nové údaje, jež by mohly mít vliv na bezpečnost archivu.

6.3.1 Přidělování klíčů

Klíče od hlavního vstupu jsou přidělovány v omezeném počtu vedoucím pracovníkem objektu. Každý zaměstnanec archivu má přidělen klíč na pozici své úrovně. Každý zaměstnanec má přiděleny klíče od místností, ve kterých se nachází jeho pracoviště, mimo pracovní dobu jsou klíče uloženy na vyhrazeném místě. Klíče od všech místností jsou taktéž uloženy na vyhrazeném místě, aby mohly být v případě nutnosti mimořádné události použity. Všechny vydané klíče jsou evidovány vedoucím objektu, který vede jejich evidenci. Náhradní klíče jsou umístěny taktéž u vedoucího objektu. V případě ztráty musí každý zaměstnanec archivu hlásit ztrátu okamžitě svému vedoucímu, ten rozhodne o dalším opatření, která jsou nezbytná provést pro zabezpečení objektu. Při pořizování duplikátu klíčů je zapotřebí mít souhlas ředitele archivu, v opačném případě se jedná o hrubé porušení pracovní smlouvy. Klíče od únikových dveří se umísťují u samotných dveří, jsou zapečetěné v obálce pro případné použití při požárním poplachu.

6.3.2 Vyhodnocení možných rizik archivu

Archiv má vytvořenou analýzu možných nebezpečí, která mu hrozí a stanovená opatření zabraňujícím těm to nebezpečím. Analýza je dělená do tří skupin:

- možnost narušení zvenčí:
  - násilné vniknutí, opatření:
    - technické zabezpečení,
    - kontrolní zabezpečení,
- možnost narušení uvnitř objektu:
  - porušení vnitřních předpisů zaměstnanci, opatření:
    - preventivní kontroly,
    - proškolení zaměstnanců,
- možnost vzniku havárie:
  - požár, živelné pohromy, havárie vody, možnost nastražení výbušnin, opatření:
    - technická zabezpečení,
    - preventivní zabezpečení,
    - preventivní kontroly,
    - proškolení zaměstnanců týkajících se havarijního plánu.

Dále je zde vypracován i havarijní plán, který je zaměřený na některé z možných příčin, které by mohly nastat. Vymezení typu havárií, kterými mohou být:

- požár,
- výbuch,
- havárie inženýrských sítí,
- živelná pohroma.

Činnosti při zjištění jsou:

- vyrozumění vedoucích zaměstnanců,
- vyrozumění všech zaměstnanců,
- uzavření hlavních přívodů inženýrských sítí,
- zamezení vstupu nepovoleným osobám,
- evakuace osob,
- evakuace dokumentů.

V případě vzniku nebezpečí se bez zbytečného odkládání zahájí evakuace, její průběh je stanoven dle požárních poplachových směrnic a podle evakuačních plánů objektu.

V případě nalezení podezřelého předmětu je povinen, ten kdo jej objevil, postupovat následovně:

- nemanipulovat s ním,
- nález oznámit,
- zamezit přístup k němu,
- zajistit evakuaci osob.

V případě oznámení o uložení nástražného výbušného systému v objektu má zaměstnanec postupovat následovně:

- podle možností se pokusit zjistit co nejvíce informací od volajícího,
- pokusit se zamezit odvrácení daného úmyslu,
- oznámit událost vedoucímu,
- v případě písemné formy dokument nezničit, je třeba jej zachovat pro další šetření,
- zajistit evakuaci osob.

Kontrola předcházející dokumentace se provádí nejméně jednou ročně, nebo při každé změně okolností. O každé kontrole se musí provést záznam.

6.3.3 Požární řád archivu

Z hlediska funkce a provozu archivu zde hrozí nebezpečí týkající se požáru. Na základě těchto skutečností má archiv vypracován požární řád. Požární řád se dělí do několika sekcí, začíná popisem samotné činnosti archivu, která mu ze zákona plyne. Jedná se o uchovávání dokumentů vzniklých z činností jak podnikatelských subjektů, tak i jednotlivců, vzniklých na daném území působnosti archivu mající pro danou oblast historický, kulturní či jiný význam. Je proto povinností zachovávat nezbytná bezpečnostní opatření týkající se ochrany národní kulturní památky.

Z hlediska technologického provozu můžeme činnost archivu členit následovně:

- příjem, vstupní ošetření a první roztřídění dokumentů,
- manipulace a zpřístupňování práce,
- trvalé ukládání dokumentů v logickém třídění,
- péče o dobrý fyzický stav dokumentů,

- zpřístupnění dokumentů veřejnosti.

Požární nebezpečí je charakterizováno jako zvýšené vzhledem k činnosti, kterou se archiv zaobírá.

Vzhledem k umístění depozitářů v archivu má budova specifické provozní požadavky. Je zde vysoké zatížení stropů, nemalý důraz je kladen na zajištění stabilního mikroklimatu a dále na zamezení slunečního záření.

Na základě činnosti a způsobu provozu archivu je třeba znát prostředí a věci, které se zde vyskytují. Důležité je analyzovat látky, které se v archivu nacházejí. Co se týče provozních místností a místností, v níž jsou dokumenty uskladněny, vyskytují se zde převážně pevné hořlavé látky. V případě dalších prostor patřících k budově, kterými je například garáž, tak jsou zde povolena pouze daná množství pohonných hmot pro provoz strojů.

Na základě zmíněných skutečností uvádím dvě pevné hořlavé látky, kterými jsou papír a dřevo.

Papír jako hořlavý materiál se převážně skládá z celulózy, při skladování ve vrstvách může dojít k samovznícení. V případě skladování ve vrstvách je důležité chránit papír před zdroji tepla s teplotou nad 100 °C. Teplota nad 100 °C může totiž zapříčinit samovznícení.

Účinným hasivem je zde voda, těžká, střední a lehká pěna a prášek. Z důvodů co možná nejmenšího poškození historické hodnoty dokumentů je nejvhodnějším hasebním prostředkem prášek.

Dřevo je obsaženo jen v zařizovacích předmětech a jeho množství s porovnáním s papírem tvoří zanedbatelnou položku. Požárně technické charakteristiky jsou velmi podobné jako už u zmiňovaného papíru. Za nejlepší prostředek hašení v případě vznícení dřeva je považována voda se smáčedlem. V případě, že musíme likvidovat požár vlastními prostředky je nejvhodnějším hasebním prostředkem požární hydrant.

Důležitou věcí, kterou musíme mít na paměti při hašení vodou je, že se nesmí používat na elektrická zařízení pod proudem.

Jsou daná určitá pravidla nejvýše přípustného množství látek, které se mohou v dané budově vyskytovat. Hovoříme zde o skladování dokumentů v depozitářích, jejichž množství je stanoveno na základě požární bezpečnosti stavby. Dalším kritériem, které ovlivňuje množství dokumentů, které mohou být skladovány, závisí na množství regálů a způsobu, jakým jsou v dané místnosti rozmístěny.

Průměrné ukládací množství dokumentů u okresních archivů se pohybuje od 3865 do 10000 běžných metrů.⁷⁷

Na základě podmínek, týkajících se požární bezpečnosti jsou sestavována pravidla, která zabraňují vzniku požáru, popřípadě jeho šíření. Veškerá tato opatření působí jako prevence před případným vznikem požáru nebo také jako prostředek zabránění dalšího šíření již vzniklého požáru a tím působí na snižování následků jeho dopadu.

Pravidla jsou stanovena následovně:

- v depozitářích je zakázáno kouření a manipulace s otevřeným ohněm,
- v prostorech, ve kterých jsou uloženy hořlavé látky, nesmí být instalovány v jejich blízkosti žádné elektrické spotřebiče,
- instalace a opravy či jiné manipulace, ve kterých se používá otevřený oheň, je potřeba brát za úkony se zvýšeným požárním nebezpečím, které je možno provádět pouze na písemné povolení archivu,
- je zde také zakázáno zřizování prozatímních elektrických zařízení,
- hořlavé látky nesmí být vystaveny sálavému teplu, které by mohlo zapříčinit vznícení, tudíž je nutno dodržovat dostatečnou vzdálenost od topných a osvětlovacích těles,
- v prostorech, ve kterých jsou dokumenty uskladňovány, se nesmí používat žádné náhradní zdroje tepla,
- osvětlovací tělesa nesmí být nijak upravována, jedná s především o to, aby zde nebyly odstraněny ochranné kryty či vyměněny žárovky s vyšším tepelným výkonem.
- nesmí se zde skladovat materiál, který nesouvisí s provozem archivu,
- hasicí přístroje a hydranty musí být vždy umístěny tak, aby k nim byl volný přístup a zároveň byly chráněny před poškozením či zneužitím.

Stanovenými pravidly by se měli řídit všichni zaměstnanci archivu. Jejich povinností při tom je počínat si při své práci tak, aby ani žádnou příčinu možného vzniku požáru nezavdali. Každý zaměstnanec by měl k požární ochraně přistupovat zodpovědně a na základě svých sil řádně přispívat k plnění úkolů, které souvisejí s požární ochranou. Odpovědná osoba, která dohlíží na plnění úkolů zaměstnanců související s požární ochranou, je v našem případě vedoucí objektu. Další osobou, která se podílí na požární ochraně objektu, je požární technik. Jeho úkolem je provádět preventivní prohlídky, proškolovat zaměstnance a také vést

---

⁷⁷ Indra, Bořivoj: Výstavba archivních budov v České Republice 1990-2003. Praha 2004, s. 10.

dokumentaci týkající se požární ochrany. Povinnosti zaměstnanců jsou dále rozepsány v následujících bodech:

- zaměstnanci jsou povinni poskytnout potřebnou a věcnou pomoc při zamezování či likvidování požárů a jiných živelných pohrom,
- také jsou povinni dodržovat zásady týkající se kouření a manipulace s otevřeným ohněm,
- musí být obezřetní při každé manipulaci s elektrickými spotřebiči, striktně se od nich vyžaduje dodržování nařízení na úseku požární ochrany, jež stanovil ředitel, jedná se především o dodržování pravidel, které se týkají odchodu z pracoviště, těmito pravidly je míněna kontrola spotřebičů, musí být při odchodu všechny vypnuty z elektrického zařízení, také se zde jedná o osvětlovací tělesa a jiná technologická zařízení, která se rovněž při odchodu vypínají,
- od všech zaměstnanců se očekává, že budou dostatečně pozorní při pozorování všech příčin, které mohou vést ke vzniku mimořádných událostí, jako je například pach spálenin či kouř,
- další činností zaměstnanců je uzamykání hlavního vchodu objektu a tím zabránění nepovoleným osobám vstoupit do kanceláří, depozitářů a ostatních pracovišť,
- provádět náhodné pochůzky kolem budovy, v níž je archiv umístěn, zejména se jedná o mimopracovní dobu kontrolovat, zda se neděje nic neobvyklého, jako jsou například otevřená okna či svítící světla nebo podezřelé zvuky, jež by mohly být původním projevem vzniku ohrožení bezpečného uložení dokumentů.

Všichni zaměstnanci jsou povinni seznámit se s požárním řádem, požární poplachovou směrnicí, organizačním uspořádáním požární ochrany a účastnit se školení o požární ochraně.

Mezi další bezpečnostní opatření, která se vztahují k požární ochraně, patří podmínky pro bezpečný pohyb a pobyt osob v archivu. Podmínkami týkajícími se bezpečného pohybu a pobytu osob jsou:

- do depozitářů mají přístup jen osoby povolané,
- v případě vstupu ostatních osob, za ně zodpovídá po celou dobu jejich pohybu v archivu zaměstnanec, který je doprovází,
- všechny únikové východy a cesty, skladovací plochy a uličky mezi regály je třeba udržovat v pořádku a čistotě, aby bylo vše urovnané a nebyl zde žádný materiál, který by mohl překážet,

- únikové cesty, směr úniku a únikové východy musí být značeny bezpečnostními prvky, mezi kterými jsou například šipky směru úniku.

Archiv má zvolenou osobu, která je zodpovědná za požární ochranu na pracovišti. Kontrola požární dokumentace a vyhodnocení její účinnosti, plus zápis výsledků do požární knihy se provádí jednou ročně. Popřípadě po každém požáru nebo po každé změně mající vliv na daný obsah dokumentu týkajícího se požární ochrany.

Archiv má také určenou preventivní požární hlídku, jejímž velitelem je osoba zodpovědná za požární ochranu na pracovišti. Preventivní požární hlídka má další dva členy, kteří jsou podřízeni veliteli hlídky.

Požární řád pracoviště musí být umístěn na dobře viditelném místě a musí být trvale přístupný pro všechny zaměstnance archivu.

Je třeba dodržovat zásady týkající se preventivní požární hlídky, která se zřizuje při činnosti se zvýšeným požárním nebezpečím na základě zákona o požární ochraně č. 133/1985 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Preventivní požární hlídka může být složena jedním či více členy, zaleží zde na množství úkolů, které se při této činnosti vykonávají. Počet členů musí být adekvátní množství úkolů. V případě, že je preventivní požární hlídka vícečlenná, pak musí být jeden z členů velitelem této preventivní požární hlídky. Pro velitele i ostatní členy hlídky platí, že mají jednoznačně stanovené úkoly vyplývající z jejich funkcí. Činnost preventivní požární hlídky by měla vypadat následovně:

- důkladně se seznamuje s charakterem činností a podmínkami týkajícími se zabezpečování činností na určeném místě,
- je důležité, aby byla preventivní požární hlídka důkladně seznámená s objektem, znala únikové východy, rozmístění požárních hasicích přístrojů a hydrantů, znala hlavní rizika, které by mohly stát u vzniku požáru a ostatními činnostmi souvisejícími s bezpečnostním opatřením při dané činnosti,
- zahájení preventivní požární hlídky musí předcházet kontrola všech realizovaných opatření, v případě zjištění nedostatků je potřeba danou činnost uvést do pořádku, po provedení všech zmíněných opatření může být zahájena její činnost,
- po dobu, kdy preventivní požární hlídka vykonává svou činnost, má za úkol sledovat dění probíhající ve stanoveném objektu, na základě této činnosti dohlíží především na dodržování požárně bezpečnostních opatření, která byla stanovena pro tuto činnost,

- požární preventivní hlídka se nesmí z daného prostoru vzdálit, po skončení činností je povinna setrvat na místě ještě jednu hodinu a to v případě, kdy byl použit při požárně nebezpečné činnosti otevřený oheň, v ostatních případech může odejít po provedení závěrečné prohlídky jako poslední,
- pokud se při činnosti používal otevřený oheň, má povinnost velitel preventivní požární hlídky zapsat do písemného povolení použití otevřeného ohně, čas začátku a ukončení této činnosti,
- před zahájením preventivní požární hlídky musí být hlídka vybavena potřebnými prostředky, které souvisejí s její činností, jedná se o hasicí přístroje a jiné nezbytné prostředky odvíjející se od individuálního charakteru členů hlídky,
- preventivní požární hlídka vykonává zpravidla pouze činnost nad jedním pracovištěm, kde je prováděna činnost se zvýšeným požárním nebezpečím,
- po ukončení činností se zvýšeným požárním nebezpečím, kde byl použit otevřený oheň, mohlo se jednat o svařování či opravu střechy apod., je potřeba zajistit následnou kontrolu pracoviště a to nejméně po dobu osmi hodin formou pochůzkové činnosti,
- v případě že pracovník zpozoruje oheň je povinen jej uhasit, není-li to v jeho silách ani v silách ostatních pracovníků oheň uhasit, oznámí vznik požáru a nadále se snaží s dostupnými prostředky, kterými jsou hydranty či hasicí přístroje zabránit dalšímu šíření požáru.

Při případném telefonickém hlášení je nutno postupovat následovně:

- uvést jméno a příjmení volající osoby,
- název objektu,
- co hoří,
- číslo telefonu, ze kterého je voláno.

Osobou, která přivolává jednotky HZS, je velitel preventivní požární hlídky, a to na telefonním čísle 150, mimo jiné se účastní prvotního zásahu za pomoci práškových hasicích přístrojů, popřípadě hydrantů. Další členové preventivní požární hlídky mají za úkol pomáhat při evakuaci a také při prvotním hašení, mají na starosti vypínání všech hlavních uzávěrů.

V případě že se podaří preventivní požární hlídce oheň uhasit, je velitel preventivní požární hlídky povinen danou skutečnost oznámit řediteli archivu, který tuto skutečnost nahlásí

okamžitě hasičskému záchrannému sboru. Po odstranění všech závad způsobených požárem je možno pokračovat v započaté činnosti.

V archivu byla také vytipovaná místa se zvýšeným nebezpečím možnosti vzniku požáru, na základě toho má archiv opatření k zamezení vzniku a šíření požáru. Nebezpečí, které archivu hrozí, spočívá především v:

- v závadách na elektrické signalizaci (neodborné opravy, práce pod napětím),
- v zanedbání nutných bezpečnostních opatření při provádění nezbytných oprav s použitím otevřeného ohně,
- v nedodržení bezpečných vzdáleností tepelných spotřebičů od skladovaných hořlavých materiálů a hořlavých zařízovacích předmětů,
- nedodržení zákazu kouření a používání otevřeného ohně,
- nedovolené užívání hořlavých kapalin k účelům nesouvisejících s provozem archivu, atmosférická elektřina.

Požární poplachová směrnice pak stanovuje postup v případě vzniku požáru. Požární poplachová směrnice v archivu je uvedena v příloze číslo 1.

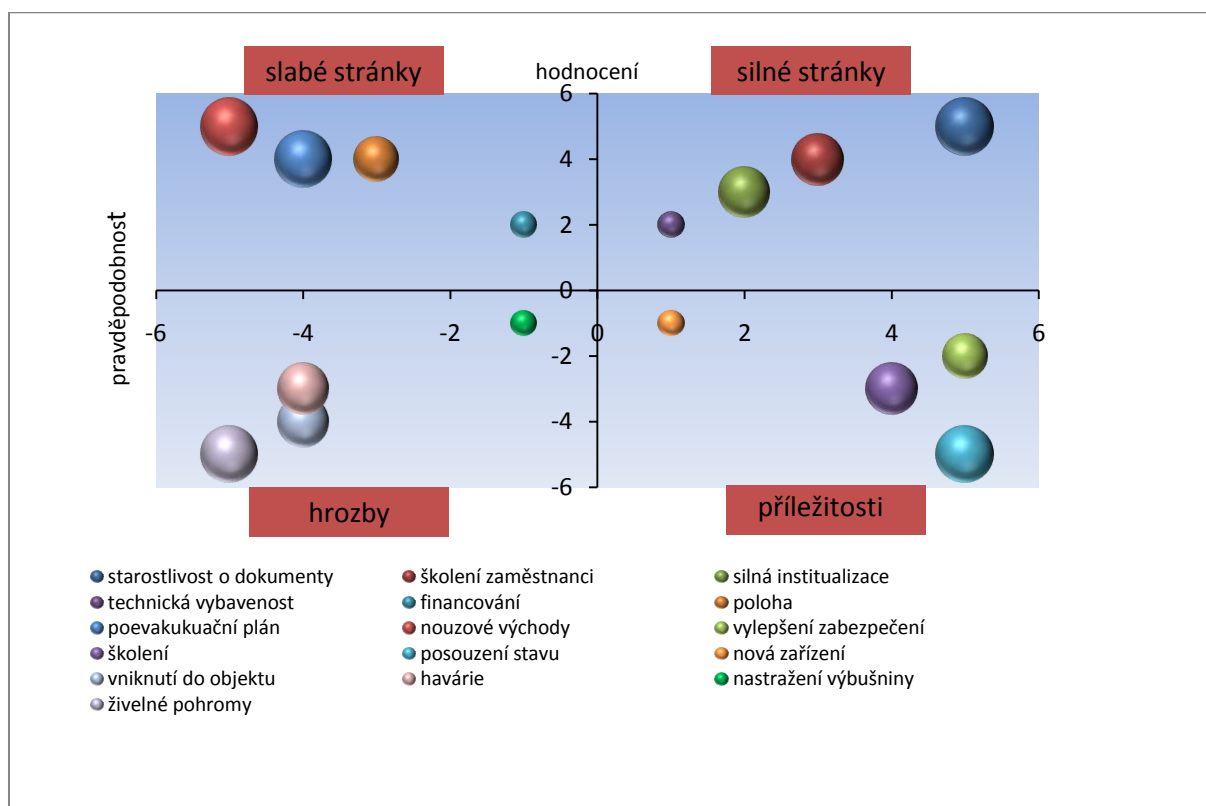
7 NÁVRHOVÉ ZMĚNY V RÁMCI EVAKUACE DOKUMENTŮ

Na základě sesbíraných informací týkajících se zabezpečení budovy a evakuace dokumentů se pokusím vytvořit návrh na zkvalitnění bezpečnostních a evakuačních opatření. V první řadě sestrojím SWOT analýzu která pro mě bude určitým vodítkem, nač se zaměřit a čemu věnovat zvýšenou pozornost. Při sestavování budu vycházet z již sepsaných ohrožení, které si samotný archiv vytipoval jako možné riziko a také z mých osobních postřehů posouzení dané situace. Na základě analýzy archivu, kterou jsem provedl, má archiv vytipované tři možná rizika, jež by jej mohla ohrozit. Jedná se o násilné vniknutí, možnost narušení uvnitř objektu možnost vzniku havárie. SWOT analýzou se tedy budu věnovat silným stránkám, které jsou určitým základem, na kterém je archiv postaven. Slabé stránky, u kterých nelze jisté věci ovlivnit, jsou prostě dané například umístění budovy archivu. Dále se jedná o příležitosti, jež by mohly pomoci například ke zkvalitnění ochrany dokumentů. Nakonec se jedná o hrozby, které mohou chod archivu a ochranu dokumentů narušit. V níže uvedené tabulce jsem uvedl 4 možné prvky v každé části.

Tabulka 3 SWOT analýza archivu

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> vysoká úroveň starostlivosti o dokumenty, odpovídající úroveň vzdělání zaměstnanců, silná institucionalizace (na samém vrchu stojí Ministerstvo vnitra), technická vybavenost. 	<ul style="list-style-type: none"> financování (závislé od státního rozpočtu), umístění archivu (např. v blízkosti řek.), nevypracovaný poevakuační plán, zastaralé bezpečnostní prvky v podobě dveří.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> posouzení a následné vylepšení dosavadního zabezpečení dokumentů, školení zabývající se požární ochranou (případně zapojení HZS či jiných složek do zkušebních evakuačních cvičení zaměřených na evakuaci dokumentů), modernizace v podobě bezpečnostních prvků, instalace klimatizačního zařízení. 	<ul style="list-style-type: none"> násilné vniknutí do objektu, možnost vzniku havárie, nastražení výbušného systému, ohrožení způsobená mimořádnou událostí (živelné pohromy).

Nejvíce prvků mě ale napadalo u hrozeb a nejméně u silných stránek. Výše uvedená tabulka SWOT analýzy je jedna z možností sestavení silných, slabých stránek, příležitostí a hrozeb. Na základě této tabulky se dá sestavit i grafický model, který je znázorněný na obrázku 1.

Obr. 1: Grafické znázornění SWOT analýzy

Na základě mnou sestavené SWOT analýzy popíši nyní její grafické vyjádření. Začnu silnými stránkami, tady spatřuji jako nejsilnější stránku ve starostlivosti a péči o dokumenty. Druhou nejsilnější stránkou je pro mě kvalifikovaný personál. Následuje silná institucionalizace v podobě MV. Nejméně významná ze silných stránek je pro mě technická vybavenost v podobě počítačů. Co se týká slabých stránek, tak jsou zde pro mě největší slabinou nouzové východy. Za nimi by následovala nedomyšlenost v podobě poevakuačního plánu, v případě narušení statiky archivu. Třetí, co do významnosti, považuji polohu místa, ve které se archiv nachází. Nejméně významná je zde pro mě stránka v podobě financování. Z příležitostí, které se archivu naskytují, považuji za tu nejvýznamnější provést posouzení a tím i přehodnocení současného zabezpečení a ochrany dokumentů. Druhým nejvýznamnějším bodem se mi jeví proškolení zaměstnanců v otázkách požární ochrany a evakuace. Třetím významným prvkem je zde možnost vylepšení současného zabezpečení. Nejméně významný prvek spatřuji v instalaci klimatizačního zařízení. Co se týká hrozeb, tak největší riziko spatřuji v živelných pohromách, které by mohly být zapříčiněním ohrožení archivu a tím i dokumentů. Druhou

největší hrozbou je možnost násilného vniknutí do budovy archivu. Další v pořadí bych viděl hrozbu v podobě havárie uvnitř objektu, jako může být např. prasklé potrubí. Nejnepravděpodobnější hrozbou ze všech zmíněných se mi jeví uložení nástražného výbušného systému za účelem terorismu.

7.1 Úprava únikových vchodů

Dalším možným faktorem majícím vliv na bezpečnost, jsou únikové východy nebo spíše dveře, jež tyto východy uzavírají. Na základě provedené analýzy by bylo vhodné dosavadní vchody nahradit novými bezpečnějšími, nebo je opatřit prvky, které přispějí k lepšímu zabezpečení. V případě nutnosti evakuace by mohlo díky zastaralým prvkům u daných dveří dojít k problémům týkajících se otevření. V případě daného archivu by se jednalo o výměnu či rekonstrukci třech vchodů. Jednalo by se o vchod, který je určen pouze pro případ evakuace a je veden směrem za budovu na nádvoří a dále o dva vchody nacházející se na rampě směřující před budovu na parkoviště. Co se týká prvního zmiňovaného vchodu, zde bych navrhol opatřit dveře elektromechanickým dotykovým panikovým kováním.

Dané panikové kování je určeno pro objekty s kontrolou vstupu na únikových cestách, jako jsou muzea výuková centra apod. Jejich další výhodou je, že se dají napojit na elektronickou požární signalizaci a na elektronický zabezpečovací systém⁷⁸. Elektromechanické dotykové panikové kování je dále zobrazeno na obrázku číslo 2.

Obr. 2: Elektromechanické dotykové panikové kování [Zdroj:79]

Další dva nouzové východy, které mají vícero využití a mimo to evakuační slouží i jako místo přebírky většího množství dokumentů nebo materiálu pro údržbu či opravu archivu, bych vybavil tlačným panikovým kováním. Výhodou je protipožárního provedení s dlouhou

⁷⁸ <http://www.fab.cz/katalog/seznam/panikova-kovani/vse>, staženo 25. 3. 2011.

⁷⁹ Tamtéž.

životností, zabezpečující jejich dlouhodobé fungování a tím i bezpečnost jejich provozu. Jsou určeny pro použití na frekventovaných místech budov. Tlačné panikové kování je zobrazeno na obrázku číslo 3.

Obr. 3: Tlačné panikové kování [Zdroj:80]

Paniková kování jsou navržena pro administrativní objekty, kina, divadla a ostatní místa, kde se vyskytuje velký pohyb osob. Je možné je snadno instalovat, jak na jednokřídlové, tak i dvoukřídlové dveře standardního nebo protipožárního provedení. Díky své snadné uvolňovací síle potřebné na jejich otevření jsou vhodná do nejrůznějších typů provozu⁸¹.

Uvědomuji si, že archiv není zrovna budovou, kde se vyskytuje příliš velký pohyb osob. Na druhou stranu je zde přednáškový sál a badatelný, větší pohyb osob se zde proto vyloučit nedá. Montáží panikového kování bych jen rád docílil efektivnějšího zabezpečení v podobě možnosti napojení na požární zabezpečovací systém, či jiné systémy, sloužící k ochraně budovy a tím i dokumentů.

7.2 Návrhové opatření při evakuaci dokumentů

Při analýze současného zabezpečení evakuace dokumentů, jsem došel k následující skutečnosti. Dle mého názoru by bylo zapotřebí v případě nutnosti vzniku mimořádné události zapojit do evakuace dokumentů více osob. Momentální plány jsou nastaveny tak, že evakuaci dokumentů mají na starosti pouze dvě osoby. V případě vzniku požáru mají osoby, které jsou v preventivní požární hlídce, stanovené své úkoly. Po nezbytných opatřeních, jakými jsou například vypnutí elektrické energie a jiných uzávěrů, bych danou hlídku přesunul na evakuaci určených dokumentů. Dokumenty 1. kategorie, které jsou určeny k evakuaci,

⁸⁰ <http://www.fab.cz/katalog/seznam/panikova-kovani/vse>, staženo 25. 3. 2011.

⁸¹ Tamtéž.

se nacházejí na dvou podlažích. Daným krokem bych docílil toho, že na každé podlaží by byla stanovena skupina dvou osob, která by měla na starosti evakuaci dokumentů z jednotlivých podlaží. Tato situace by byla ovšem možná jen za určitých podmínek. Jednou situací přesunutí preventivní požární hlídky na evakuaci dokumentů, by mohla být situace, kdy by vzniklý požár již nešel zvládnout hasičími přístroji a hydranty. Za této situace by se mohla preventivní požární hlídka spíše zaměřit na evakuaci dokumentů. Samozřejmě si uvědomuji, že v případě vzniku mimořádné události by evakuaci pravděpodobně prováděli všichni zaměstnanci, kteří by byli schopni. Všechny zmíněné kroky týkající se evakuace dokumentů je možno provádět pouze za situace, kdy není bezprostředně ohroženo lidské zdraví či dokonce životy.

Další možné zefektivnění bych viděl v zapojení HZS do evakuace dokumentů. Můj návrh by spočíval v tom, aby se minimálně jednou ročně provedla cvičná evakuace dokumentů za pomoci HZS. Na základě těchto prováděných cvičení by byly vypracovány postupy jak při daných mimořádných událostech co nejefektivněji a co nejrychleji postupovat při záchraně dokumentů.

7.3 Poevakuační ochrana dokumentů

Archiv má určené kroky, které je třeba v případě evakuace dokumentů provést. Jedná se o vynesení předem určených dokumentů na stanovené místo zabezpečující jejich ochranu. Nikde ale už nemá napsáno co dělat s dokumenty v případě dočasné nefunkčnosti budovy, nebo dokonce jejího zničení. V případě vzniku mimořádné události by zde nastal problém kam dané dokumenty na přechodnou dobu uschovat. V případě krátkodobé úschovy dokumentů bych zde doporučil možnost úschovy v kontejnerech. Díky moderním technologiím jsou dnes určité typy vybaveny agregáty pro udržení požadované teploty. V případě vzniku mimořádné události za zhoršených klimatických podmínek jakými by mohly být déšť, vítr, sníh či naopak příliš vysoká teplota. Zde hrozí poškození papíru daného dokumentu. Na základě již zmíněných skutečností bych proto navrhoval vypůjčení vhodného typu kontejneru na přechodnou dobu s tím, že jeho uskladnění by mohlo být řešeno buď v rámci města či jiného okresního archivu. Navrhovaný kontejner pro případné uskladnění dokumentů je zobrazen na obrázku číslo 4. Ochrana dokumentů v podobě uskladnění v kontejneru by mohla být řešena pouze na přechodnou dobu. Využitím kontejneru by odpadla starost přepravy dokumentů na jiná vzdálenější místa, alespoň co se týče nějaké momentální potřeby. Samozřejmě si uvědomuji, že v případě toho, že by se stala budova

archivu neobyvatelná na delší dobu, by bylo nezbytné dokumenty přemístit na vhodnější místo. Situace, kterou jsem zde nastínil, by ovšem vyžadovala větší pozornost. Jednalo by se totiž o analýzu všech okresních archivů nacházejících se v daném kraji, možná i v celém státě. Jednotlivé archivy mají totiž pouze omezený prostor sloužící k uchovávání dokumentů.

Obr. 4: Skladový kontejner.[Zdroj:82]

Zmiňovaný problém by si dle mého názoru zasloužil samostatné zpracování. Na základě této skutečnosti se již více nebudu této problematice věnovat.

---

⁸² <http://www.containex.cz/CS/skladove-kontejnery-ve-vsech-velikostech.aspx>, staženo 25. 3. 2011.

ZÁVĚR

Na samotném začátku bakalářské práce jsem zmiňoval důvod, proč je potřeba dokumenty ochraňovat. Nyní bych rád celé své počínání na závěr shrnul. Práce byla vypracována se záměrem posoudit rizika hrozící danému archivu. Stanovil jsem si dílčí cíle, ve kterých jsem se zabýval posuzováním stávajícího zabezpečení, evakuačními plány a možnostmi přepravy a uskladnění dokumentů.

Na základě provedené analýzy týkající se zabezpečení jsem došel k závěru, že bezpečnost archiválií v archivu je prováděna na velmi dobré úrovni. Archiv je vybaven kamerovým systémem a celý objekt je hlídán bezpečnostní agenturou. Hlavní vstup do archivu je opatřen elektronickým odemykáním dveří, které obsluhují zaměstnanci archivu. Při vstupu je nutné nejdříve zazvonit na zvonek a ohlásit se, teprve pak může být dotyčná osoba vpuštěna do budovy. Při vstupu do archivu je každá osoba povinna zapsat se do knihy návštěv, do které se uvede jméno, účel návštěvy a datum. Pro návštěvníky badatelný jsou pak vybrané prostory, ve kterých se mohou pohybovat. Všechna tato místa jsou snímána bezpečnostními kamerami. Vstup do ostatních prostor je návštěvníkům zakázán. Dle mého názoru jsou zmiňována opatření vyhovující a zcela dostačující.

Další z dílčích cílů, kterému jsem se věnoval, byl rozbor evakuačních plánů v archivu. Zde jsem došel k závěru, že archiv má dobře zpracovanou dokumentaci týkající se evakuace osob. Jsou zde určeny osoby, které mají evakuaci na starost a které se v případě takovéto nečekané situace řídí sepsanými pokyny. U evakuace archiválií jsem ale našel mírné nedostatky v podobě počtu osob. Při hodnocení dosavadních evakuačních plánů mě zarazil fakt, že jsou na evakuaci dokumentů určeni pouze dva zaměstnanci. Jak jsem již zmiňoval u samotné analýzy archivu, dokumenty první kategorie jsou uskladněny na prvním i druhém podlaží a ve více prostorách i v jiných částech budovy. Je však určena pouze jedna osoba na podlaží, která by prováděla evakuaci daných archiválií. Vzhledem k tomu, že sám archiv nemá přesně sečteno množství dokumentů, které spadají do první kategorie, se domnívám, že jedna osoba na patro je málo. Mým návrhem je zapojit do evakuace také ostatní zaměstnance archivu. Uvědomuji si, že daný krok je možný jen za určitých okolností a také, že v případě nutnosti evakuace by dle mého názoru pomáhali všichni zaměstnanci, kteří by byli schopni. Na druhou stranu si také myslím, že bez předchozího určení konkrétních osob by zde mohlo dojít ke zmatkům a tím i k narušení zdárného průběhu evakuace. Za úvahu by stála myšlenka zapojení HZS do evakuace dokumentů. Jedenkrát ročně by se prováděla cvičná evakuace, do které by byly zapojeny také jednotky HZS. Zmiňovaným krokem by se

docílilo efektivnějšího průběhu evakuace. Průběh evakuace bývá často ovlivněn také vybaveností únikových východů. Mým návrhem je opatřit únikové východy panikovým kováním, které zabezpečí bezproblémové otevření dveří v případě nutnosti. Paniková kování jsou umístována do prostor s velkým výskytem osob a archiv, jakož to instituce veřejná, splňuje tyto požadavky. Volil jsem dva typy kování na základě využívání jednotlivých východů, které jsou konkrétněji rozebrány v podkapitole 7.1. *Úprava únikových východů*.

Na závěr jsem se zabíral posuzováním přepravy a uskladněním dokumentů. Zmíněná problematika totiž úzce souvisí s jejich evakuací. Při mé analýze, ve které jsem vycházel z dosavadních evakuačních plánů či jiných souvisejících dokumentů, jsem došel k závěru, že se nikdo nezaobíral řešením, kam by se umístily dokumenty v případě narušení statiky budovy. Samotné vedení archivu při dotazování na tento problém se tvářilo dosti skepticky. A mnou zmíněná otázka nenašla odpovědi. Proto jsem zde navrhoval opatření v podobě přepravy a následného uskladnění dokumentů ve skladovacích kontejnerech. Vhodný kontejner by se pouze vypůjčil na nezbytně nutnou dobu. Doba uskladnění archiválií v kontejneru by byla závislá od druhu poškození budovy archivu, popřípadě nálezem vhodnějších prostor. Řešení, které zde zmiňuji, by mělo vyřešit okamžitou potřebu umístění archiválií do vhodného a bezpečného prostředí. Uskladnění archiválií v kontejnerech na nezbytně nutnou dobu řeší však pouze jeden z problémů. Další komplikací, která by mohla nastat, se dotýká samotného převozu archiválií a jejich možného dočasného umístění. Uvědomuji si, že tento problém by si zasloužil podrobnější zpracování, ale bohužel, dle mého názoru, bych zdaleka překročil stanovený limit této práce.

Posouzení a následná opatření sepsaných dílčích kroků bylo prováděno na základě dokumentace archivu a následně mnou sestavenou SWOT analýzou. Domnívám se, že stanovený úkol se mi podařilo naplnit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BRADÁČOVÁ, Isabela: Požární bezpečnost staveb, nevýrobní objekty. Ostrava 2007.

ISBN 978-80-7385-023-4

ČUJAN, Zdeněk - MÁLEK, Zdeněk: Výrobní a obchodní logistika. Zlín 2008.

ISBN 978-80-7318-730-9

FOLWARCZNY, Libor – POKORNÝ, Jiří: Evakuace osob. Ostrava 2006.

ISBN 80-86634-92-2

INDRA, Bořivoj: Výstavba archivních budov v České Republice 1990-2003. Praha 2004.

ISBN 80-7312-032-1

LIŽBETIN, Ján: Dopravné a prepravné prostriedky. Žilina 2007.

SOUŠEK, Radovan a kol.: Doprava v krizových situacích. Pardubice 2008.

ISBN 80-86530-46-9

ŠIMÁK, Ladislav: Manažment rizik. Žilina 2006. Dostupné na: http://fsi.uniza.sk/kkm/files/publikacie/mn_rizik.pdf

ŠTOURAČOVÁ, Jiřina: Úvod do archivnictví. Brno, 2002. ISBN 80-210-2216-7

Zákon o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů č. 499/2004. (Na zákon navazuje novela vyhlášky č. 191 a 192/2009 Sb.)

INTERNETOVÉ ODKAZY

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/archivnictvi/uvodem.html>, staženo 3. 2. 2011

<http://www.hzscr.cz/clanek/prenosne-hasici-pristroje-do-domacnosti-patri-poridit-si-je-se-vyplati.aspx>, staženo 3. 2. 2011

<http://www.fab.cz/katalog/seznam/panikova-kovani/vse>, staženo 25. 3. 2011

<http://www.containex.cz/CS/skladove-kontejnery-ve-vsech-velikostech.aspx>, staženo 25. 3. 2011

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CO ₂	oxid uhličitý
ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika
ČSN	Česká státní norma
EI-C	vstupní požární dveře chráněné únikové cesty zabraňující šíření tepla
EI-SC	vstupní požární dveře chráněné únikové cesty bránící šíření požáru a průniku kouře zplodin hoření otvory
EW-C	vstupní požární dveře chráněné únikové cesty omezující šíření tepla
EW-SC	vstupní požární dveře chráněné únikové cesty omezující šíření požáru a bránící průniku kouře a zplodin hoření otvory
HZS	hasičský záchranný sbor
MU	mimořádná událost
MV	ministerstvo vnitra
SHZ	stabilní hasicí zařízení

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Grafické znázornění SWOT analýzy	45
Obr. 2. Elektromechanické dotykové panikové kování	46
Obr. 3. Tlačné panikové kování	47
Obr. 4. Skladový kontejner	49

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1. Schopnost různých hasicích přístrojů	30
Tabulka 2. Třídy požáru	30
Tabulka 3. SWOT analýza archivu	44

SEZNAM PŘÍLOH

- č. 1 Požární poplachová směrnice
- č. 2 Grafické znázornění únikových cest v 1. nadzemním podlaží
- č. 3 Grafické znázornění únikových cest ve 2. nadzemním podlaží
- č. 4 Chráněné zóny, uzávěry inženýrských sítí a hydranty v 1. nadzemním podlaží
- č. 5 Chráněné zóny, uzávěry inženýrských sítí a hydranty v 2. nadzemním podlaží

Příloha 1

Požární poplachová směrnice

1. Povinnost pracovníka, který zpozoruje požár:

Každý kdo zpozoruje požár je povinen jej uhasit, je-li to možné, nebo provést nutná opatření k zamezení jeho šíření.

Nestačí-li svými silami a prostředky na zdoání požáru sám, vyhlásí požární poplach.

2. Způsob vyhlášení požárního poplachu:

- voláním „HOŘÍ“!
- použitím požárního hlásiče,
- oznámením ohlašovně požáru na číslo.

Tel.:150

3. Povinnosti pracovníků:

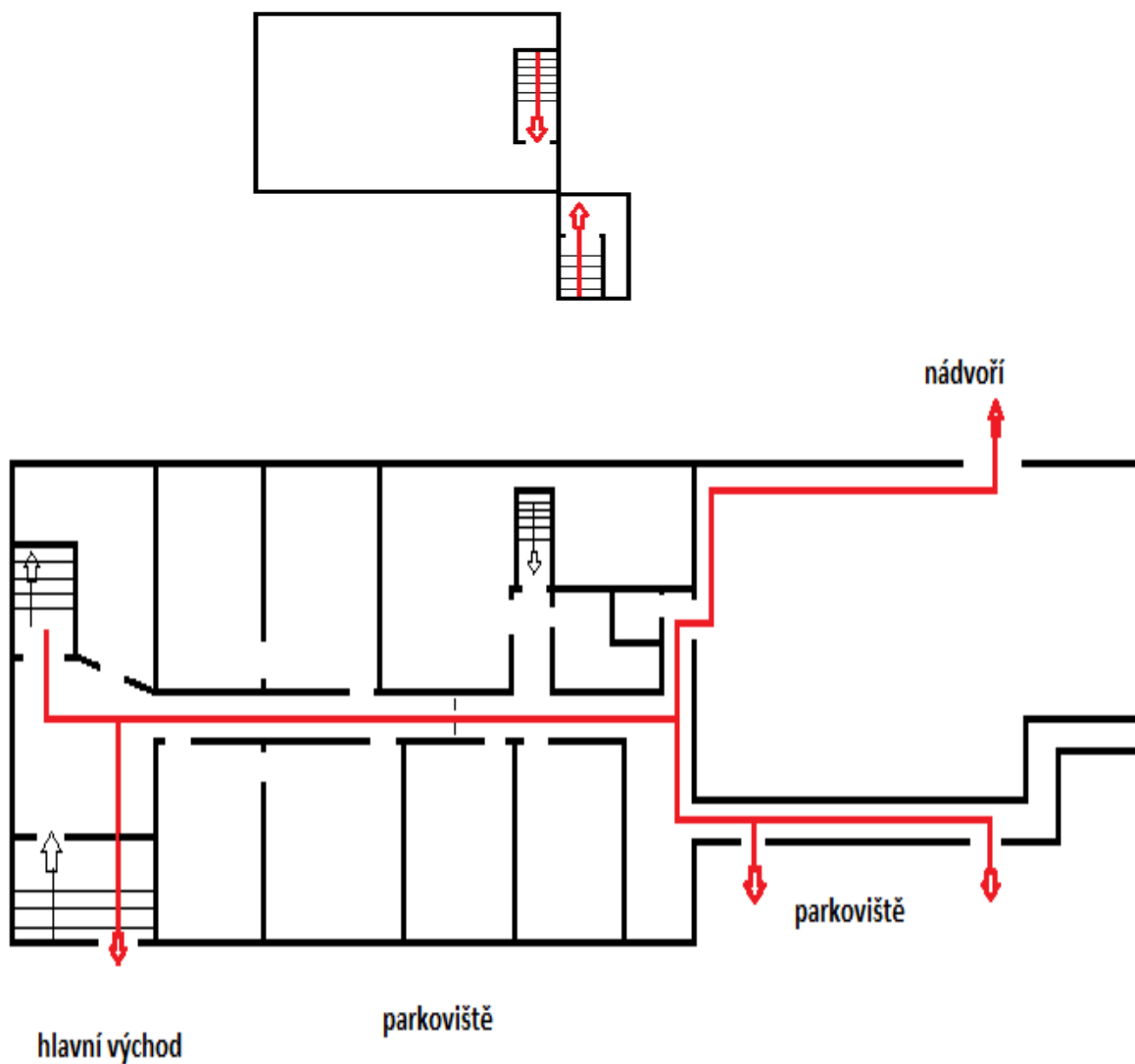
- vypnout elektrický proud,
- zastavit plyn,
- zahájit hašení hasicími přístroji, vedením z nástěnného hydrantu.

4. Důležitá telefonní čísla:

	Pracovní doba:	Mimopracovní doba:
Hasičský záchranný zbor	150	150
Policie ČR	158	158
Rychlá lékařská pomoc	155	155
Elektrárna	745 678 321	745 687 123
Plynárna	755 987 456	755 800 113
Vodárna	789 657 987	789 674 173

Příloha 2

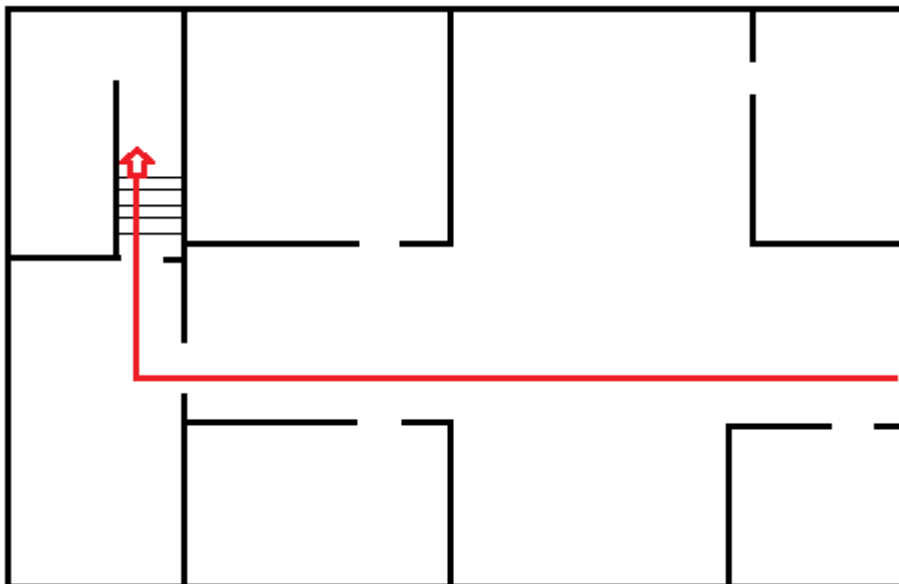
Grafické znázornění únikových cest v 1. nadzemním podlaží

Legenda:

úniková cesta a její směr

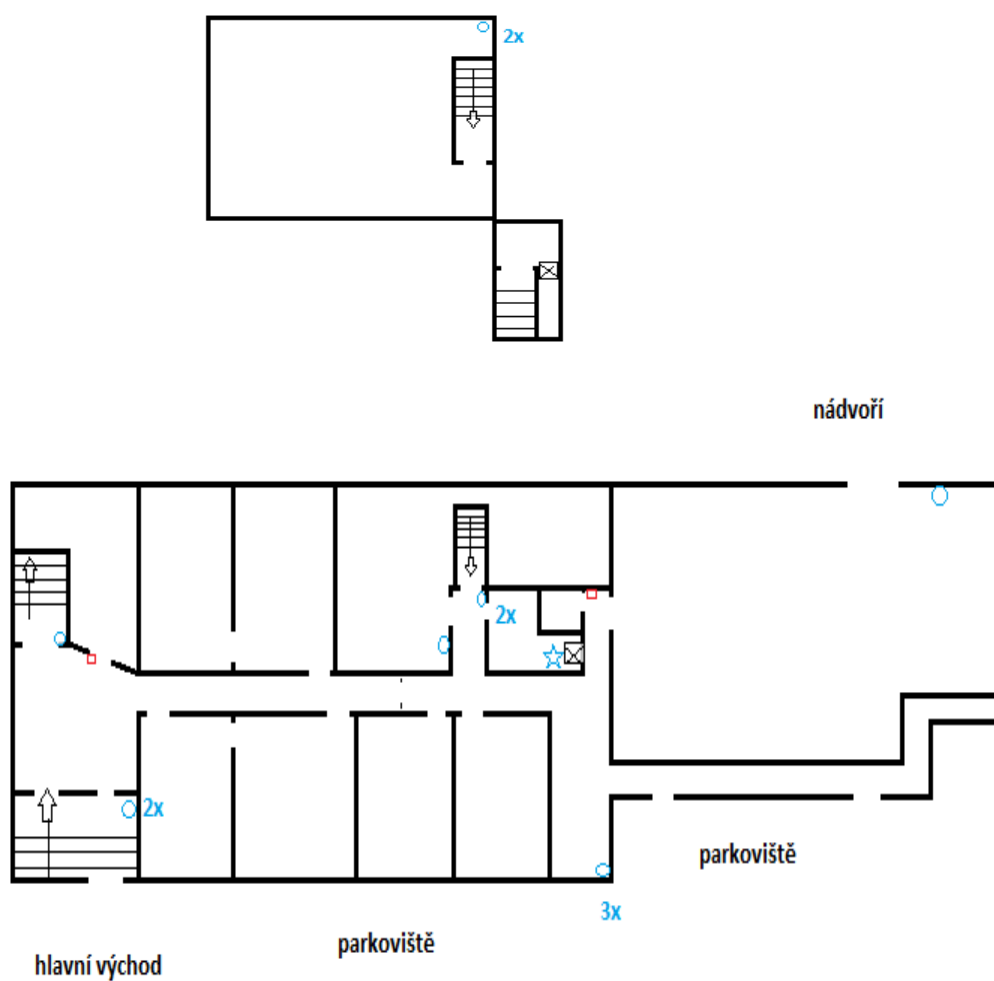
Příloha 3

Grafické znázornění únikových cest ve 2. nadzemním podlaží

Příloha 4

Chráněné zóny, uzávěry inženýrských sítí a hydranty v 1. nadzemním podlaží

Legenda:

- chráněné zóny
- hydrant
- práškový hasicí přístroj
- sněhový hasicí přístroj

Příloha 5

Chráněné zóny, uzávěry inženýrských sítí a hydranty v 2. nadzemním podlaží

